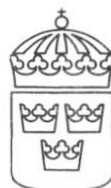

Riksdagens protokoll

1993/94:105

Tisdagen den 17 maj

Kl. 14.00 – 16.10
18.00 – 19.11

Protokoll
1993/94:105

1 § Meddelande om uteblivet svar på interpellation

Svar på frågor

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1993/94:146

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1993/94:146 av Rolf L Nilson (v) om försurning har meddelats till kammarkansliet att miljöministern inte har möjlighet att besvara interpellationen på grund av resa till New York och CSD-sessionen den 16 maj 1994.

Däremot är interpellanten välkommen att omvandla interpellationen till fråga. Detta har meddelats genom kammarkansliet och expeditionschefen Lars Dahllöf.

Stockholm den 6 maj 1994

Olof Johansson

2 § Svar på fråga 1993/94:496 om reklamskatten på vissa namnuppgifter i telefonkatalogen

Anf. 1 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Ulla Orring har frågat mig vilka åtgärder som jag ämnar vidta för att slopa den ur jämställdhetssynpunkt orättvisa tillämpningen att ta ut reklamskatt vid angivande av makars olika efternamn i telefonkatalogen.

Enligt lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam tas skatt ut för annons som är avsedd att offentliggöras inom landet och för reklam som är avsedd att spridas inom landet i annan form än annons. Skatt på annonser tas ut på såväl kommersiella som sådana icke-kommersiella annonser eller annan text som har publicerats mot vederlag. Har särskilt utrymme upplåtits mot vederlag i trycksak för återgivning av text eller bild för annan än utgivaren utgår alltså skatt även för annons eller text som inte är kommersiell. Eftersom uppgift om ytterligare efternamn inte ingår i abonnemangspriset debiteras det särskilt. Skatt kommer därför enligt gällande regler att tas ut med 11 % på det vederlag som erlagts för den särskilda namnupplysningen.

Reklamskatten medför en rad tillämpningsproblem för såväl skattemyn-

digheten som för de skattskyldiga. Utvecklingen på medieområdet har inneburit att reklam i växande omfattning förekommer i nya medier. Denna utveckling medför att såväl tillämpningsproblemen som de redan nu i viss mån existerande konkurrensneutralitetsproblemen blir allt större. Några regler om reklamskatt finns inte inom EG:s regelverk. Vid ett EG-medlemskap måste vissa ändringar göras så att någon beskattning inte sker vid landets gränser. Utredningen om en teknisk anpassning av mervärdesskatten och punktskatterna till EG kommer i månadsskiftet maj/juni 1994 att lägga fram sitt delbetänkande avseende punktskatteanpassningen. Enligt vad jag har erfärut kommer utredningen däri bl.a. att föreslå vissa ändringar vad avser reklamskatten. Med anledning härav anser jag att man bör avvakta detta betänkande innan några ändringar föreslås i den gällande lagstiftningen.

Anf. 2 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Ärendet är inte precis nytt. Jag har i många år motionerat i frågan till riksdagen. Nu senast i våras har frågan behandlats i riksdagen av skatteutskottet utan att resultera i ett slopande av denna "jämslälldhetsskatt".

Frågan kvarstår. Varför skall man ha reklamskatt på jämslälldhet, vilket jag anser det vara i det här fallet? I utskottet hänvisar man till att det är fråga om hur Telia AB tar ut sina avgifter. Det låter ju enkelt. Företaget är reklamskattepliktigt och måste leverera in skatten om inte statsmakterna beslutar att slopa den.

Utskottet sade att regeringens ställningstagande bör avvaktas. Det är därför jag har ställt frågan till statsrådet i dag. Nu svarar statsrådet och hänvisar till en utredning om teknisk anpassning av mervärdesskatt och punktskatter. Den utredningen skall vara klar och levereras i maj/juni.

Denna fråga har varit föremål för flera ställningstaganden. Även i Reklamskatteutredningen gjordes en stor översyn av reklamskatten. Mycket talar för att reklamskatten måste slopas. Men finansieringen är den stora frågan.

Jag måste fråga statsrådet: Kan man inte bryta ut den här delen och förbehandla den? Det är många kvinnor och sammanboende som ser detta som ytterligare ett sätt att taxera. Det är inte en så stor summa, men det är en klåfingrighet från myndigheternas sida.

Anf. 3 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Frågan om reklamskatten är mycket komplicerad. Jag delar utskottets uppfattning att det måste finnas en finansiering när man slopar reklamskatten. Det finns anledning att avvakta utredningen och se vilka möjligheter till finansiering som finns.

Anf. 4 ULLA ORRING (fp):

Fru talman! Frågan om reklamskatten omfattar så mycket. Det handlar bl.a. om medier, och det är en stor sak. Men här gäller det en uppgift om privatpersoner som finns i telefonkatalogens vita sidor.

När man tecknar ett teleabonnemang med Telia har man i och med detta avtal rätt att använda sig också av rätten att överföra ett sådant meddelande.

När det gäller telefonkatalogens avsnitt för privatpersoner kan man verkligen ifrågasätta om inte dessa uppgifter skall kunna införas i den delen och vara undantagen för momsbeskattning.

Dessa uppgifter är närmast klassiska. Man har sitt namn i telefonkatalogen. Nu har vi ett system i Sverige där det finns många sammanboende med olika efternamn. Då tycker jag att privatpersoner inte skall behöva bestraffas extra med detta. Jag tycker att statsrådet borde klart och tydligt kunna säga: Detta skall vi förbehandla.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1993/94:105
17 maj 1994

Svar på frågor

3 § Svar på fråga 1993/94:511 om åtgärder mot spekulativa placeringar

Anf. 5 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! John Bouvin har frågat mig om vilka åtgärder jag tänker vidta för att förhindra en upprepning av de förluster som drabbat "Norska Carnegie" på grund av att en anställd gjort "spekulativa placeringar".

Carnegie AS, som ägs av en norsk dotterbank till Nordbanken, har gjort vissa förluster vid handel med obligationer. Enligt vad som hittills framkommit beror förlusterna på att en chefsmäklare har tagit otillåtna positioner.

Carnegie AS är ett norskt finansiellt institut och står under tillsyn av Kredittilsynet i Norge. Det är således en fråga för norsk myndighet och lagstiftare att vidta eventuella åtgärder med anledning av det aktuella fallet. Jag antar emellertid att John Bouvin är intresserad av att veta om det vidtas några åtgärder i Sverige för att förhindra att något liknande skulle kunna inträffa här.

Inledningsvis kan konstateras att det är svårt, för att inte säga omöjligt, att genom lagstiftning hindra att enskilda tjänstemän i ett finansiellt institut bryter mot regler som gäller för verksamheten.

För de svenska institut som är verksamma på värdepappersmarknaden ställs i lagstiftningen krav på att de skall ha egna kontrollrutiner som svarar mot riskerna i verksamheten.

Det som inträffat i Norge är inte unikt. Likartade händelser har inträffat världen över. Erfarenheterna av sådana händelser visar att den svaga punkten ofta är institutens egna rutiner. För att möta utvecklingen på de finansiella marknaderna och de ökade riskerna pågår i instituten ett omfattande arbete på att utveckla de interna rutinerna.

För att förbättra säkerheten och stabiliteten i handeln arbetar Finansdepartementet med att utforma nya regler om kapitaltäckning för marknadsrisker. Dessa regler kommer att innebära att instituten måste ha större kapital än nu för att skydda sig mot riskerna i värdepappershandel.

Förutom institutens eget arbete med kontrollsystem och krav på tillräckligt kapital, fordras naturligtvis en effektiv tillsyn. I Finansinspektionens nya organisation har ökad vikt lagts på den operativa tillsynsverksamheten.

Till John Bouvin kan jag därför ge beskedet att betydande åtgärder har

vidtagits och vidtas av staten för att genom lagstiftning och tillsyn säkerställa att riskerna vid värdepappershandeln hålls inom kontrollerade ramar.

Anf. 6 JOHN BOUVIN (nyd):

Fru talman! Jag får tacka för svaret. Jag skulle gärna vilja höra litet mer uttömmande vad det är för betydande åtgärder som nämns i svaret och om det dessutom är riktigt att det dagligen omsätts i världen 1 000 miljarder US-dollar i värdepappershandeln, den s.k. derivathandeln.

Det är 1 000 miljarder dollar, dvs. 8 000 miljarder svenska kronor, som omsätts. Norska Carnegie försökte göra en spekulativ vinst. Det stoppade in 5 miljarder och förlorade 250–300 miljoner på ett bräde.

Då frågar man sig: Vad händer inom den svenska bankvärlden? Det gäller exempelvis S-E-Banken, Handelsbanken, osv. med de mångmiljardvinster som man gjort i just spekulativt syfte.

Kan statsrådet erkänna eller på något sätt säga att det bara är 5 % av dessa 8 000 miljarder svenska kronor som omsätts varje dag som enbart är varor och tjänster, och resten är alltså spekulationer? Är det riktigt, eller är det bara taget ur luften?

Anf. 7 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Kapitalrörelser av olika slag och finansiella placeringar har andra syften än enbart varuhantering. Det är exempelvis fråga om riskkapitalinvesteringar. Det är fråga om att skydda placeringar. Mycket av den s.k. derivathandeln är ägnad att begränsa ett risktagande. Det finns naturligtvis ändå skäl, vilket jag har nämnt, att noga penetrera vad som krävs vad gäller kontroll och tillsyn.

Det fall som John Bouvin tar som exempel är oerhört svårt att hantera. Det gäller nämligen en tjänsteman som bryter mot reglerna. Norska Carnegie har så vitt nu kan bedömas inte gjort något fel. En enskild tjänsteman bröt mot de regler som norska Carnegie hade ställt upp. I samband med bankkrisen arbetade vi mycket intensivt genom att lagstifta, stimulera och ställa krav på instituten att ha interna rutiner så att man på ett bättre sätt kan motverka risken av att en tjänsteman bryter mot regelsystemet. Det är sådana åtgärder det nu gäller att ta till. Det är detta som frågeställningen gäller i det här enskilda fallet.

Anf. 8 JOHN BOUVIN (nyd):

Fru talman! Jag får väl tacka för svaret.

Jag kan ta Nordbanken som ett exempel. Banken hade en fastighetskris för ett antal år sedan. Samma sak håller på att hända igen. Är siffran som kommer från regeringen eller Finansdepartementet eller varifrån den nu kommer korrekt? Är det bara ungefär 5 % av dessa enorma summor som utgörs av varor och tjänster medan resten är s.k. spekulationer på spekulationer?

Anf. 9 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag kan inte ge någon exakt siffra. Om man placerar pengar exempelvis genom att köpa aktier i ett bolag är det en riskvillig investering.

Det är ingen spekulation. Om man skyddar ett köp av aktier genom att använda derivat är det inte heller någon spekulation utan i många fall ett sätt att begränsa risker. Man kan inte göra en sådan distinktion som John Bouvin försöker göra här.

Så till frågan i stort. Jag är fullt medveten om – inte minst efter att ha rensat upp efter 1980-talets spekulationsekonomi där jag verkligen har försökt penetrera vad som har inträffat – om de risker som kan finnas. Som jag sade är vi fullt sysselsatta med att ta fram den lagstiftning som behövs och med att även på annat sätt skapa förutsättningar för en bra tillsyn och en intern kontroll i instituten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Välkomsthälsning

Anf. 10 TALMANNEN:

Riksdagen besöks i dag av Ålands lagtings nyvalde talman Roger Jansson och lagtingssekreterare Lars Ingmar Johansson. Vi hälsar dem varmt välkomna till riksdagen.

4 § Svar på fråga 1993/94:512 om skatteåterbetalning för ofärgad dieselolja

Anf. 11 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Tage Pålsson har frågat mig vilka åtgärder som regeringen avser att vidta för att snabba upp proceduren beträffande skatteåterbetalning för dem som köpt ofärgad olja i stället för den gröna.

Efter riksdagens beslut i februari har det särskilda skattekontoret i Ludvika tillfälligt anställt 20 personer för att ta hand om ansökningarna som i den första etappen endast omfattar skatt på olja som används i skogsmaskiner m.m.

För perioden den 9 december–den 31 mars 1994 går ansökningstiden ut den 30 juni. Jag har erfarit att antalet ansökningar uppgår till ca 3 200 stycken, och hittills har drygt 2 000 utbetalningar gjorts. Resterande ansökningar väntas ha lett till utbetalning före maj månads utgång. De två ansökningsperioderna mellan den 1 april och den 30 september skall vardera omfatta ett kvartal, och ansökningarna skall ges in före 1994 års utgång. Ansökningarna för innevarande period skall inlämnas först fr.o.m. juli. Beträffande denna del av återbetalningarna är beredskapen således god.

Riksdagen fattade den 4 maj beslut om återbetalning av skatt också på ofärgad villaolja. Lagen träder i kraft den 15 maj och avser olja som köpts under perioden den 15 februari–den 30 september. Organisationen i Ludvika har givetvis byggts upp även med beaktande av denna arbetsuppgift, men den egentliga ärendehantering och utskickandet av ansökningsblanketter kan självfallet inte göras förrän lagen trätt i kraft.

Från särskilda skattekontoret har meddelats att ca 6 000 personer har an-

målt att de vill ha ansökningsblanketter. Dessa personer kommer inom kort att få sådana blanketter. Några säkra uppgifter om hur många som köpt ofärgad olja och som också är berättigade till återbetalning har inte gått att få, men allt talar för att det är en synnerligen liten andel av landets maskinägare och villaägare. De ärenden som gäller villaoljan är hanteringsmässigt enklare än de som gäller skatt på bränsle till skogsmaskiner och dylikt.

Återbetalningen är en prioriterad fråga, och jag utgår från att det särskilda skattekontoret kommer att se till att berörda får sina återbetalningar så snabbt som möjligt. Något behov av ytterligare initiativ från min sida finns i vart fall inte för närvarande.

Anf. 12 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka skatteministern för svaret. Vi har ju haft några debatter tidigare här i kammaren om den gröna oljan. Jag är faktiskt imponerad, det har jag också sagt i min fråga, av regeringens och kanske främst skatteministerns snabba handläggning i det här ärendet och av den handlingskraft som har visats när det gäller att möjliggöra för de drabbade maskinägarna att driva sin verksamhet vidare utan att riskera hälsan med den förmodat hälsofarliga gröna oljan. Enligt ett regeringsbeslut har även villaägarna, som inte vill elda med den gröna oljan, fått möjlighet till ekonomisk kompensation. Det är bra.

Vi har dock haft litet olika uppfattning om vilken metod som skall användas. Jag är mindre imponerad av det beslut som fattades i fråga om metoden att ta in återbetalning via skattekontoret i Ludvika. Det råder inget tvivel om att det har orsakat oerhörda administrativa kostnader och framför allt administrativa besvär. Jag tror att det t.ex. finns väldigt många som har försökt komma fram på telefon till kontoret i Ludvika men som har gett upp. Det finns ett mörkertal här. Det är säkert många fler än 6 000 personer som vill ha blanketter om villaolja.

Vore det inte en idé, skatteministern, att än en gång se över rutinerna? Varför kan man inte studera den metod som jag föreslog tidigare? Jag föreslog en försäkran på heder och samvete, en självdeklaration, vid inköpstillfället. Med en sådan skulle man få en betydligt billigare och enklare hantering.

Anf. 13 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Orsaken till att vi inte har valt den metoden är att vi vill undvika att man faktiskt skaffar sig olja som är lågbeskattad fast man egentligen inte skulle göra det. Den risken är större med den metod som Tage Pahlsson förordar. Detta är problemet.

Vi har nu sett till att man har fått möjlighet till en snabb återbetalning. Vi utgår från att skattekontoret i Ludvika kommer att klara den här uppgiften på ett bra sätt.

Det har faktiskt ännu inte framkommit något som tyder på att grönfärgningen av oljan skulle få de konsekvenser man har talat om. När det gäller problemen med villabrännare vet man ganska säkert att problemen sannolikt har orsakats av den mer lättflyktiga miljöklassade eldningsoljan. Den har löst upp partiklar i villapannan, om jag har förstått uppgifterna från dem

som begriper mera i sak rätt. Detta kan ha skapat problem för brännarna. Sannolikt är det inte alls fråga om grönfärgningen i det här sammanhanget. Man skall inte heller överdriva riskerna. Vi har ett system som kommer att fungera. Jag är övertygad om att man kommer att göra sitt bästa i Ludvika.

Prot. 1993/94:105

17 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 14 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Jag har väntat mig ungefär den kommentaren från skatteministern. Jag är däremot litet förvånad över orsaken till att man inte vill använda metoden med heder och samvete. Jag förstår inte varför man hellre skulle köpa onödigt olja på det sättet än om man skulle lämna in en blankett. Det kan jag inte få in i mitt huvud.

Faktum är att enligt det svar jag har fått i dag finns det fortfarande ca 1 200 maskinägare som inte har fått sin kompensation. Jag känner några av dem. De är mycket förgrymmade. Det här måste gå mycket snabbare. Man skall inte behöva vänta månader eller kanske ett halvår på sin kompensation. Det klarar inte den här företagskategorin.

Jag skulle vilja spinna litet vidare på frågan om oljans farlighet. Det är möjligt att det är som skatteministern säger. Men var finns den utredning som skulle göras om farligheten? Det skulle göras en ordentlig utvärdering. Hur ligger det till med den?

Anf. 15 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Utredningen i denna fråga pågår. Man har lagt ut ett uppdrag till vetenskapsmän och forskare för att få en bra belysning. Någon gång under hösten, jag hoppas att det blir så tidigt som möjligt, kommer vi att få fram ett besked.

Anf. 16 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Statsrådet sade att ett besked kommer till hösten. Jag fick tidigare en uppgift om att det skulle ske en snabbutredning. Enligt tidigare uppgifter skulle det också pågå fullskaleförsök med olja redan i vår. Jag har svårt att förstå varför det skall behöva dra ut på tiden på detta sätt. Är det här kanske t.o.m. farligare än vad vi tror? Är det en bomb som kan krevera? Frågan är litet provocerande från min sida.

Anf. 17 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Nej, så är det inte. Det beror på att de forskare som har fått uppgifterna vill ha en viss tid på sig för att kunna lägga fram sitt förslag. Somnaren med semesterperioden kommer också emellan.

Anf. 18 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Jag vill bara återigen ställa frågan: Borde man inte försöka se över rutinerna? Eventuellt skulle man kunna ordna ett extra anslag till Riksskatteverket så att processen skulle kunna påskyndas i Ludvika. Uppenbarligen har inte Riksskatteverket de resurser som det borde ha.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 19 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Anita Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa en riktig beskattning av s.k. syntetiska optioner.

Denna konstruktion innebär att ett företag vid en viss framtida tidpunkt betalar en ersättning till den anställde, som är beroende av värdeutvecklingen för aktierna i företaget. Till skillnad från "vanliga" s.k. företagsledaroptioner får den anställde inte någon rätt att teckna eller köpa aktier. Avtalet slutregleras i stället genom en avräkning på grundval av aktiens värdeförändring. Det är vanligt att den anställde betalar ett belopp för att få den ersättningsrätt som optionsavtalet i praktiken innebär. Priset för denna rätt bestäms oftast med hjälp av någon av de värderingsmetoder som finns på kapitalmarknaden.

Den första fråga som skall bedömas är om den inkomst optionsavtalet kan ge är lön eller en kapitalinkomst. I det första fallet beskattas ersättningen från företaget vid utbetalningstillfället som lön, och sociala avgifter utgår. Bedöms avtalat som ett värdepapper gäller i stället följande:

Om det belopp som den anställde betalar för optionen understiger dess marknadsvärde skall skillnaden tas upp i inkomstslaget tjänst som skattepliktig förmån. Arbetsgivaren belastas också med sociala avgifter för förmånen. En sådan förmån tas upp till beskattning det år som optionen förvärvades. Om det finns en tillförlitlig marknadsnotering av det värdepapper som förvärvats skall noteringen läggas till grund för värderingen. De optioner som förekommer i den aktuella diskussionen saknar sådan notering. Det innebär, som nämnts, att man är hänvisad till de värderingsmetoder som används på kapitalmarknaden.

Den värdeförändring som uppkommer efter förvärvet av optionen och som realiserar på optionsavtalets slutdag behandlas som en kapitalinkomst. Viss osäkerhet råder om denna kapitalinkomst skall beskattas med den generella kapitalskattesatsen eller med den faktiska skattesatsen för aktievinster på 12,5 %.

Det finns alltså bedömningsproblem och oklarheter på flera punkter i fråga om beskattningen av de syntetiska optionerna.

I ett fall har förvärv av syntetiska optioner prövats i Skatterättsnämnden. I det fallet bedömdes optionsavtalet vara ett värdepapper. De aktuella beskattningsfrågorna har dock inte prövats av prejudikatinstansen, Regeringsrätten.

Jag vill också påminna om den grundläggande principen att transaktioner skall bedömas efter sin verkliga innebörd även om de getts en annan beteckning. Om ersättningen från företaget för optionen reellt sett är lön bör den således bedömas i enlighet härmed. Denna bedömning kan komma att variera beroende på avtalsvillkoren i det enskilda fallet.

Det ankommer inte på mig att göra en bedömning av rättsläget i konkreta beskattningsfrågor. De nu aktuella frågorna har ännu inte avgjorts av skattemyndigheterna. Det finns emellertid ett behov av klarlägganden på området. Inom regeringskansliet följer vi därför noga utvecklingen och myndig-

heternas bedömning av optionerna. Jag kan i sammanhanget också erinra om att det från skilda håll har gjorts påpekanden om aktiebolagsrättsliga och aktiemarknadsmässiga problem med syntetiska optioner.

Prot. 1993/94:105
17 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 20 ANITA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag tackar skatteministern för det utförliga svaret på min fråga.

Vi kan konstatera att det återigen är dags att hitta på ett nytt sätt att skatteplanera. Konstgjorda optioner är högsta mode i det svenska näringslivet. En rad börsnoterade företag har hakat på det senaste sättet att belöna sina toppchefer. Dessa toppchefer behöver inte anmäla optionerna till Finansinspektionen på samma sätt som gäller för andra värdepapper.

Enligt Dagens Nyheter har ett 30-tal börsföretag delat ut syntetiska optioner till ett värde av ungefär 300 miljoner kronor – det är vad som är känt.

Docent Svante Johansson säger att hela frågan om syntetiska optioner är mycket dåligt utredd och måste studeras noga ur många olika aspekter. Jag undrar om skatteminister Bo Lundgren är beredd att göra detta.

Jag citerar ur svaret:

”Det finns alltså bedömningsproblem och oklarheter på flera punkter i fråga om beskattningen av de syntetiska optionerna.”

Jag förutsätter att skatteministern tänker göra någonting åt detta. Skattemyndigheterna har också många frågetecken när det gäller företagens prissättning av de syntetiska optionerna. Hur skall övervärdena på optioner vid inlösnings beskattas, osv.? Det finns många frågetecken kring denna nya form av skatteplanering.

Anf. 21 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag skall först göra några konstateranden. Vi kan utgå från vanliga aktier – inte syntetiska eller andra optioner. En företagsledare eller en annan anställd kan få en aktie till ett visst värde och betala en ersättning som är mindre eller ingen ersättning alls. Det som då inträffar är att personen i fråga omedelbart beskattas för löneinkomst. Han eller hon har ju fått någonting gratis eller billigare än vad marknadsvärdet är. På den förmånen utgår sociala avgifter. På samma sätt som en person som har köpt aktierna på marknaden har personen i fråga fått ett marknadsvärde, ett ingångsvärde, på aktien. Det som sedan uppträder är en kapitalvinst. Därom tror jag att Anita Johansson och jag är överens.

Optioner som bygger på att man har rätt att köpa eller sälja aktier skall naturligtvis beskattas på samma sätt som det underliggande papperet. Det tror jag också att vi är överens om; det var ju en princip i skattereformen. Detta är den första iakttagelsen.

Det som möjligen kan skapa problem vad gäller syntetiska optioner är att man bestämmer sig för att göra en värdering vid ingångstidpunkten – det hanterades i skattereformen. Det är den andra iakttagelsen. Med utgångspunkt från det jag först sade tycker jag dock att det är rimligt. Frågan är om syntetiska optioner över huvud taget skall beskattas som värdepapper. Det finns, som jag sade i svaret, ett antal oklarheter.

Jag måste säga att jag för egen del skulle vara obenägen att använda nå-

gonting som är så oklart i lagstiftningen. Man känner inte till skattekonsekvenserna. Dessutom finns det andra synpunkter. För den som är beredd att ta risken är det klart att det är möjligt att använda sig av detta.

Jag måste erkänna att jag, som inte har rätt att tolka skattelagen och inte skall göra det, personligen känner mig osäker på huruvida detta egentligen inte skulle kunna betraktas som lön, med de skattekonsekvenser som följer av det. Det finns alltså ett antal frågeställningar. De skall i första hand hantearas av skattemyndigheterna och skattedomstolarna. Det är den princip vi har, men vi följer naturligtvis utvecklingen uppmärksam. I den mån det skulle behövas någon form av klarlägganden får vi naturligtvis komma tillbaka med sådana.

Anf. 22 ANITA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för det kompletterande svaret. Som jag tolkar skatteministern tycker jag också att detta snuddar vid att vara en lön och ingenting annat. Då skall det naturligtvis beskattas som det.

Jag var glad häromdagen när börschefen sade att han tyckte att detta med syntetiska optioner var högst omoraliskt. Jag tolkar det som att skatteministern också tycker att vi måste hålla ögonen på denna nya form av skatteplanering.

Anf. 23 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag tycker inte att det är omoraliskt om man väljer den ena eller andra ersättningsformen så länge de bara beskattas på ett riktigt sätt. Jag skall försöka se till att det blir så.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1993/94:497 om barns asylskäl

Anf. 24 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Eva Zetterberg har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att barns asylskäl i fortsättningen även i praktiken skall tillmätas samma tyngd som vuxnas.

Liksom Eva Zetterberg anser jag att det är mycket viktigt att barns asylskäl kommer fram och beaktas i asylutredningar. I förarbetena till den nu gällande utlänningslagen är det klart uttryckt att barn måste uppmärksammas som individer i asylärenden och att de kan ha egna individuella skäl. De får således inte bara betraktas som ett bihang till föräldrarna.

I ett asylärende skall vårdnadshavaren alltid tillfrågas om medföljande barns förhållanden. Det tar då sikte på barnets fysiska och psykiska tillstånd men också på om barnet har egna asylskäl.

Av Invandrarverkets interna anvisningar framgår att en självständig muntlig utredning skall göras med barn över 16 år, att barn över 12 år skall höras tillsammans med föräldrarna efter det att föräldrarna har hörts och att barn under 12 år kan höras om det framgår av föräldrarnas berättelse att barnet har egna upplevelser som kan vara av betydelse i asylärendet.

Förutom asylskälen måste man naturligtvis också beakta och ta stor hänsyn till de humanitära skäl som talar för att ett barn skall få rätt att stanna i Sverige. Regeringen har under den senaste tiden fattat en rad beslut som särskilt fokuserar barnens situation. När regeringen prövade ett antal ärenden som rörde barn med svåra sjukdomar lades en mer generös praxis än tidigare fast. Regeringen har även fattat beslut om en förordning som innebär att barn och barnfamiljer som kommit till Sverige före den 1 januari 1993 skulle få stanna här om inte särskilda skäl talade emot det.

Anf. 25 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Först vill jag tacka statsrådet Friggebo för svaret på min fråga. Det är inte första gången vi diskuterar barns asylskäl. Jag har tidigare tagit upp det förhållandet att riktlinjerna i sig och utlänningslagen egentligen ger asylsökande barn det skydd som krävs, medan däremot praktiken på detta område har släpat efter ordentligt. Jag tycker därför att en del av de beslut som regeringen har fattat är av godo och gör att asylsökande barns situation har förbättrats. Däremot tycker jag inte att det är nog och att man tillräckligt beaktar just barns asylskäl.

Det sägs i svaret att barn under 12 år "kan höras", men detta ger inte tillräckligt skydd för barn att ge en självständig beskrivning. Det är då upp till dem som förhör föräldrarna att avgöra om barns asylskäl är tillräckligt tunga för att ha betydelse i asylärendet. När en familj anländer, borde det vara en självklarhet att barnen får en självständig bedömning. På det sättet kan man visa att deras asylskäl väger lika tungt i sammanhanget.

Av utredningen om praxis i asylärenden framgår att barn med medicinska handikapp i större utsträckning kan få stanna. Men samtidigt sägs det att restriktiva riktlinjer fortfarande skall gälla. När det gäller psykiska skäl är i stort sett självmordsrisk det enda som kan ha betydelse. Jag menar att regeringen har långt kvar att gå för att tillgodose barns rättsskydd.

Anf. 26 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag är tacksam för att Eva Zetterberg säger att en del förändringar har gjorts som ändå är till fördel för barnen. Riksdagen har också medverkat till beslut och har t.ex. lättat upp reglerna för barn i förvar, även om vissa av oss kanske hade önskat att vi hade kunnat gå längre. Dessutom skall asylsökande barn fr.o.m. den 1 juli få samma sjukvård som svenska barn. Man har tagit bort den tidigare bestämmelsen om att endast akutsjukvård kan ges. Det visar ändå regeringens strävan att på olika sätt se till barnens bästa under den naturligtvis ofta påfrestande process som det innebär att flytta från sitt eget land för att komma hit och söka skydd – och ibland få avslag på sin ansökan.

Det är riktigt att Praxisutredningen pekar på att det när det gäller humanitära skäl och fysisk-medicinsk sjukdom inte har skett någon skärpning av praxis. Man framhåller också att regeringen har fattat beslut som för framtiden kan lätta upp praxis. Men det har uppenbarligen skett en skärpning när det gäller psykiska skäl. Jag har nu överlämnat Praxisutredningen både till Invandrarverket och till Utlänningsnämnden för att de skall reagera och tala

om hur de vill åtgärda de eventuella brister som påpekas av Praxisutredningen.

Anf. 27 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Det är mycket bra att Birgit Friggebo går vidare med dessa frågor. Det behövs i högsta grad. Jag vill då komma tillbaka till frågan om att göra en grundläggande utredning av varje barn, att se ett barn såsom en självständig individ som kan ha egna skäl för asyl även om det är under 12 år.

En annan utredning, som har initierats av regeringen och som gäller gömda flyktingbarn, är En rapport om gömda barn i Sverige, där PBU-läkaren Erling Skoglund redogör för hur få barn som har blivit utredda och i vilken liten utsträckning det har skett på myndigheternas initiativ. Han skriver: "Jag kan tycka att det är häpnadsväckande att barn inte existerar i myndigheternas ögon. De blir ett slags bagage." Menar Birgit Friggebo att det kommer att ske en förändring även på den punkten i framtiden?

Anf. 28 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Bakgrunden till Invandrarverkets egna anvisningar för hur man skall höra barn i asylärenden är naturligtvis att barn under 12 år ibland inte själva kan höras. Vårdnadshavaren eller den som har ansvaret för barnet måste kunna delta i avgörandet av huruvida man skall höra barnet eller inte. Jag tror att den avvägning som är gjord med olika åldersgränser nog har en del som talar för sig. Givetvis kan Invandrarverket självt göra förändringar i dessa anvisningar, om behov skulle uppstå.

När det gäller de gömda barnen kan man beklaga att det i utredningen inte förekommer någon objektiv värdering av hur dessa barn har det och att man inte har kommit med några förslag. Men eftersom också Invandrarverket är inblandat, är jag övertygad om att verket självt tar åt sig de berättelser som finns i denna utredning.

Anf. 29 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Någon objektiv bedömning tror jag är väldigt svår att åstadkomma. Däremot framkommer en rad olika fall, där det väldigt tydligt framgår hur illa barn har farit genom flykten och under den tidigare vistelsen i sitt hemland men också genom att de varit gömda i Sverige och levt under onormala förhållanden. Det finns alltså väldigt mycket att hämta i denna utredning.

Erling Skoglund tar bl.a. upp frågan om barnkonventionen, som Sverige beklagligtvis inte har helt inkorporerat i svensk lagstiftning. Det skulle ha varit vägledande i dessa frågor. Jag undrar därför om Birgit Friggebo är beredd att fullfölja frågan om barnkonventionen för att på det viset sätta barnen i centrum – då även flyktingbarnens rättsintressen.

Anf. 30 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Det har under årens lopp förts många diskussioner också om barnkonventionens ställning. Huvudregeln i Sverige är att vi, när vi skriver under en konvention, också ser till att vi ändrar vår lagstiftning så att den

överensstämmer med konventionen. Man har i olika sammanhang granskat hur vi i Sverige har följt upp barnkonventionen. När det gäller flyktingar och barn till flyktingar har vi inte fått någon anmärkning på oss annat än i ett visst avseende, nämligen då det handlar om att ta barn i förvar. Eva Zetterberg känner lika bra som jag till att regeringen faktiskt har föreslagit riksdagen att det skulle införas ett förbud mot att ta barn i förvar. Skulle det visa sig att vi i några andra avseenden inte följer upp barnkonventionen, är regeringen naturligtvis beredd att vidta åtgärder för att så skall ske.

Prot. 1993/94:105
17 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 31 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Just det faktum att man inte utgår från barnens egna berättelser anser jag är ett brott mot barnkonventionen. Det som Erling Skoglund tar fasta på och lyfter fram är just att barnkonventionen inte följs i detta avseende.

Birgit Friggebo kanske missförstod mig eller också uttryckte jag mig otydligt tidigare. Jag menar inte att man skall förhöra ett enskilt 5- eller 6-årigt barn ensamt utan vårdnadshavarens närvaro. Självklart skall det ske tillsammans med vårdnadshavaren. Av Birgit Friggebos svar framgår väldigt tydligt att det inte är föräldrarna eller familjen som avgör om barnet skall höras om sina egna erfarenheter, utan det står att barnet "kan höras". Det tolkar jag som att det är förhållsledaren själv som avgör om barnets egen berättelse skall komma fram.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på frågorna 1993/94:516, 517 och 518 om bedömningen i asylärenden

Anf. 32 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Lennart Rohdin har i tre skilda frågor efterhört vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av Invandrarverkets och Utlänningsnämndens tillämpning av asylpraxis avseende betydelsen av partitillhörighet vid bedömningen i asylärenden, tortyrskada som asylgrund samt betydelsen av trovärdigheten hos den asylsökande.

Jag har valt att besvara dessa tre frågor i ett sammanhang.

Beslut i enskilda asylärenden bygger, så gott som undantagslöst, på en samlad bedömning av flera bakomliggande omständigheter, i första hand naturligtvis de uppgifter som åberopas av den sökande och vad som är känt om sökandens hemland.

Att verka för ett illegalt parti är generellt sett naturligtvis mer allvarligt än att verka för ett legalt. Detta utesluter inte att den asylsökande som verkar för ett legalt parti kan vara i behov av skydd. I de fall som den asylsökande uppger sig ha utsatts för tortyr måste dessa uppgifter sättas i samband med övriga åberopade skäl.

I juni 1993 tillsatte regeringen en utredning för att se över hur praxis i asylärenden har utvecklats efter Utlänningsnämndens tillkomst, den s.k. Praxisutredningen. Utredningen presenterade sitt betänkande i början av april i år

och kommenterade då bl.a. Utlänningsnämndens hantering av trovärdighetsfrågor i asylärenden.

Det skall betonas att det finns skäl för både Utlänningsnämnden och Invandrarverket att se över utformningen av sina beslut. Av motiveringen bör tydligt framgå vilka resonemang och överväganden som myndigheten har gjort inför beslutet, oavsett om det är positivt eller negativt. Detta gäller särskilt då det är fråga om en trovärdighetsbedömning.

Praxisutredningen har samtidigt i sitt betänkande framhållit att beslutsmotiveringarna i utlänningsärendena generellt har blivit bättre sedan Utlänningsnämnden kom till. Utredningen har också påpekat behovet av ökat inslag av muntlig handläggning i asylhanteringen. Det är något som jag utgår ifrån att Utlänningsnämnden kommer att ta fasta på.

I samband med upphävandet av det s.k. 13 december-beslutet den 19 december 1991 modifierade den nuvarande regeringen den tidigare regeringens praxis såvitt rör dokumentlöshet och dess betydelse för trovärdigheten av övriga åberopade skäl.

I detta praxisbeslut av den nuvarande regeringen klargjordes att först sedan en annan anledning funnits att ifrågasätta trovärdigheten kunde dokumentlösheten vägas in. Trots detta anser Praxisutredningen att en alltför onyanserad inställning till frågan om dokumentlöshet har fortsatt att gälla i asylprövningen.

Jag vill dock framhålla att den asylsökande, enligt UNHCR, har att medverka till en fullständig utredning och inte får undanhålla uppgifter eller dokumentation av betydelse. Först när så har skett kan han eller hon få vad som kallas the benefit of the doubt för det fall att någon länk i beviskedjan skulle fattas.

De problemställningar som Lennart Rohdin tar upp i sina frågor har behandlats av Praxisutredningen. Jag har överlämnat utredningens betänkande till Invandrarverket och Utlänningsnämnden och bett dem yttra sig över utredningens slutsatser samt efterhört om de tänker vidta några åtgärder med anledning av de synpunkter som har framförts av utredningen. Efter detta får regeringen ta ställning till vad nästa steg skall bli.

Praxisutredningen visar att praxis har blivit mer enhetlig i Utlänningsnämnden än den tidigare var hos regeringen och att rättssäkerheten därmed har stärkts. Över huvud taget tycks Utlänningsnämnden ha fungerat bra.

Det finns dock flera skäl att se över regeringens roll i praxisbildningen. Regeringen avser därför att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att lägga fram ett förslag om vilka styrmedel regeringen bör ha till sitt förfogande för att kunna styra rättstillämpningen i asylärenden.

Anf. 33 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Jag tackar kulturministern för svaren. Jag är nöjd med dem, och jag är också nöjd med de åtgärder som kulturministern här redovisar och som nu pågår eller finns i beredskap i den fortsatta hanteringen.

Bakgrunden till mina frågor är bl.a. den debatt om att praxis i utlänningsärendena har blivit hårdare som har pågått under ett par års tid. Det har ju t.o.m. påpekats att det skulle ha skett med regeringens goda minne. Både Praxisutredningen och annat har visat att så inte är fallet.

Det problem som föreligger och som gör att den uppfattningen ändå finns är naturligtvis den enskilda ärendehanteringens och hur såväl juridiska biträden som enskilda människor som engagerar sig i dessa ärenden bedömer hanteringen av enskilda ärenden. Det utesluter inte alls att den stora mängden asylärenden hanteras på ett godtagbart och riktigt sätt.

Jag vill peka på att man ändå måste utgå ifrån att de skäl som redovisas i Invandrarverkets och Utlänningsnämndens beslut är de avgörande i ärendet. Man måste utgå från det som myndigheterna sätter ned i text.

Men jag menar att det finns alldeles för många exempel, som jag också har kunnat studera, där beslutsskäl anges i väldigt generella termer med den innebörd som jag har redovisat här. Man börjar med att konstatera att den sökande brister i trovärdighet. Sedan går man snabbt igenom de skäl som har anförts och avfärdar dessa med hänvisning till den sökandes bristande trovärdighet.

Detta gäller också de två andra skäl som jag har tagit upp i mina frågor, nämligen hur man bedömer tortyrskador och det faktum att den sökande har verkat i ett parti som i och för sig är legalt men har gjort det i ett land där detta inte är någon garanti för att man inte har asylskäl.

Anf. 34 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Lennart Rohdin tar upp en väldigt viktig fråga, som handlar om tilltron till asylprövningsprocessen.

Jag tror att det är viktigt att man använder sådana metoder som skapar tilltro, såväl från de sökande och deras ombud som från den asylsökandes omgivning. Jag tror att t.ex. en ökad användning av muntlig handläggning skulle vara till nytta. Då kan den sökande lägga fram sin sak på ett helt annat sätt. Dessutom har vi ofta i det vanliga domstolsväsendet en muntlig prövning, framför allt för att det gäller trovärdighetsfrågor.

Det är lättare att just bedöma trovärdighetsfrågorna vid en muntlig handläggning. Det är ju ganska vanligt förekommande att de olika ärendena handlar om tilltron till den sökandes berättelse.

Jag tror också att tilltron till processen skulle öka om man hade fylliga beslutsmotiveringar. Jag är i och för sig glad över att Praxisutredningen konstaterar att det har skett en väsentlig förbättring när det gäller beslutsmotiveringarna sedan Utlänningsnämnden övertog överklagandena från regeringen. Men man konstaterar också att det finns behov av att gå vidare och utveckla beslutsmotiveringarna ännu mer.

Det är nu min förhoppning att både Invandrarverket och Utlänningsnämnden tar fasta på detta när de skall komma in med sina svar till regeringen och att de försöker beskriva hur man skall åstadkomma sådana förbättringar.

Anf. 35 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Det faktum att man i Praxisutredningen konstaterar att beslutsmotiveringarna har blivit bättre kunde i sig ge anledning till en kommentar.

Men jag tycker att det är viktigt att se närmare på hur man formulerar sig. Det sägs att rättssäkerheten har ökat, eftersom beslutsmotiveringarna är

mer enhetliga. Det är naturligtvis en viktig rättssäkerhetseffekt, men däri ligger också en risk för en mer generell bedömning, trots att varje asylärende naturligtvis skall behandlas individuellt utifrån sina individuella utgångspunkter.

I mina frågor har jag också pekat på andra exempel. Om det inte kan utslutas att en uppgiven tortyrskada även kan ha uppkommit på ett annat sätt, anføres detta i alldeles för många fall som skäl för att inte fästa tilltro till det uppgivna, trots att man inte har kunnat visa att det inte är tortyr som ligger bakom den framvisade skadan.

Anf. 36 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Avslutningsvis vill jag upprepa det som jag har sagt tidigare, nämligen att det är viktigt att beslutsmotiveringarna tar upp alla de skäl som är avgörande för bedömningen i ärendet. Sedan blir det naturligtvis en samlad bedömning av de olika inslagen i en berättelse som leder fram till det slutliga beslutet. Men det är bra om man bygger upp beslutet på ett sådant sätt – i trappsteg – att man ser att man har behandlat varje enskilt inslag som har betydelse för bedömningen.

Anf. 37 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Jag tycker att det svar som kulturministern har givit visar på att man från regeringens sida är angelägen att fortsätta att förbättra rättssäkerheten när det gäller asylhanteringen. Jag ser fram emot den fortsatta hanteringen av detta.

Jag inser naturligtvis också att det är svårt för regeringen att kommentera enskildheter även i de fall som gäller enskildheter som förekommer ganska generellt. Men jag är förhoppningsfull inför det fortsatta arbetet från regeringens sida på detta område.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1993/94:515 om vapenembargot mot Bosnien

Anf. 38 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Lennart Rohdin har ställt frågan om Sverige nu verkar för att FN skall försvara staten Bosnien-Hercegovina som vunnit folkrättsligt erkännande och invalts i FN. Dessutom nämner Lennart Rohdin frågan om ett lyftande av vapenembargot mot Bosnien-Hercegovina.

FN och det internationella samfundet gör och har gjort stora ansträngningar för att genom förhandlingar nå en sådan lösning att Bosnien-Hercegovinas territoriella integritet kan bibehållas, och Sverige har konsekvent uttalat stöd för principen om ett bevarande av Bosnien-Hercegovinas enhet. Utöver förhandlingsansträngningarna har FN gjort omfattande konkreta insatser i syfte att underlätta en fredlig lösning av konflikten och att lindra krigets verkningar. En rad stater bidrar med ekonomiska, militära och personella resurser för att genomdriva FN:s resolutioner om skydd av humanitära transporter, skydd av civilbefolkningen i fredade zoner, införande av ekono-

miska sanktioner mot Serbien-Montenegro osv. Sverige ger omfattande bidrag till detta arbete, framför allt genom de ca 1 300 svenska soldater som för närvarande tjänstgör i f.d. Jugoslavien.

FN:s resurser är emellertid otillräckliga för att kunna säkerställa att redan fattade beslut respekteras fullt ut. I upprepade appeller har FN vädjat om ytterligare bidrag till Unprofor, och de nordiska länderna har nyligen i gemensamma *démarcher* i en lång rad stater uppmanat dessa att hörsamma generalsekreterarens appeller. Trots utfästelser om nya truppbidrag från ett antal länder har Unprofor dock icke uppnått en tillräcklig styrka för att till fullo kunna utföra de uppgifter man ålagts.

Detta är det läge som vi befinner oss i. Vi kan beklaga att medlemsländerna inte har ställt större resurser till FN:s förfogande, men vi kan inte bortse från denna realitet. Lennart Rohdin antyder emellertid att FN borde gå längre än hittills och militärt försvara staten Bosnien-Hercegovinas territoriella integritet. För detta skulle krävas långt större resurser än vad FN i dag förfogar över, inte minst i form av omfattande marktrupp som sannolikt skulle behöva finnas kvar i området under lång tid framöver.

För att FN skulle kunna intervensera skulle också krävas att FN-styrkan av säkerhetsrådet gavs en helt annan roll än dagens: den skulle i en sådan situation strida på den bosniska regeringens sida snarare än att vara neutral och verka förtroendeskapande mellan parterna. De politiska förutsättningarna för ett sådant säkerhetsrådsbeslut är inte för handen.

Vapenembargot, som Rohdin också nämner i sin fråga, infördes av FN:s säkerhetsråd i september 1991 i syfte att förkorta det pågående kriget och hindra att de väpnade striderna spred sig till nya områden. Embargot gällde hela det geografiska område som ingick i Jugoslavien. Eftersom Serbien-Montenegro lade beslag på stor delar av den tidigare jugoslaviska arméns utrustning kom embargot att missgynna den bosniska regeringssidan i den väpnade konflikt som utbröt i Bosnien-Hercegovina i april 1992.

Sverige delar fortfarande den uppfattning som låg till grund för beslutet om att införa vapenembargot, nämligen att en ökad införsel av vapen till regionen inte skulle förkorta kriget utan snarare leda till en upptrappning och kanske även spridning av striderna. Om embargot hävdes skulle FN sannolikt bli tvunget att avbryta Unprofors insatser såväl som den humanitära hjälpen med ett ökat lidande för den civilbefolkning som utgör krigets offer som följd. Dessa är de främsta orsakerna till att det i FN:s säkerhetsråd inte skulle finnas stöd för något förslag om att upphäva embargot.

Anf. 39 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Sveriges omfattande insatser för att lindra konsekvenserna av kriget i Bosnien är väl omvittnade både i Sverige och ute i världen. Vad som har hänt är att Bosnien-Hercegovina, som folkrättsligt erkändes 1992 och som invaldes i FN, har angripits och utsatts för etnisk rensning och uppdelning.

Det är riktigt som utrikesministern säger att FN uppenbarligen inte anser sig ha resurser för att återställa det läge som gällde innan kriget i Bosnien uppstod våren 1992. Men jag vill påpeka att FN:s säkerhetsrådsresolutioner

i ord handlar om det förhållande som gällde innan kriget började och vilka principer man vill slå vakt om.

Det har visat sig att FN och FN:s medlemsstater inte har varit beredda att satsa resurser eller ge mandat för att genomföra de resolutioner som FN:s säkerhetsråd utan veto från någon sida har fattat beslut om vid ett stort antal tillfällen.

När man inte har möjligheter att värna staten Bosnien-Hercegovinas gränser såsom de erkändes 1992 är det helt oacceptabelt och omoraliskt med ett vapenembargo som det som FN har utfärdat. Det drabbar och binder offret, dvs. Bosnien-Hercegovina, och förhindrar dess rätt enligt FN-stadgans artikel 51 att försvara sig själv.

Anledningen till min fråga var att statsministern – förmodligen inte i egen skap av statsminister – var i Washington för två veckor sedan och varnade president Clinton för att upphäva vapenembargot. Till min glädje kunde jag när jag var i Washington i torsdags konstatera att så många som 92 av senatens 100 senatorer inte tog den varningen alltför allvarligt utan röstade för att USA på något sätt skall verka för att vapenembargot upphävs.

Anf. 40 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Som jag redovisar i mitt svar är detta en vid det här laget ganska lång kedja av händelser, tragik och svårigheter. Det är alldeles riktigt – där håller jag verkligen med Lennart Rohdin – att det onekligen finns en spänning och ett avstånd mellan de många resolutioner som har antagits i säkerhetsrådet och medlemsstaternas villighet att ställa trupp och resurser till FN:s förfogande.

Vi får åtminstone vara tillfredsställda över att Sverige som en av FN:s medlemsnationer har agerat mycket lojalt och ställt upp både vad gäller humanitärt stöd, marktrupp och även med andra insatser, vilka vi vet är många. Vi försöker göra vad vi kan för att stötta upp FN:s ansträngningar.

I det läge som vi nu befinner oss i kan jag ändå inte se att det finns någon annan lösning än den FN försöker åstadkomma i förhandlingsgruppen eller koordineringsgruppen mellan USA, Ryssland och Europeiska unionen. Man måste arbeta för att få till stånd en förhandlingslösning. Sverige har givet sitt klara stöd för det arbetet. Jag tror att det är det vi måste göra i nuvarande situation.

Anf. 41 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Problemet är ju bara att det under de över två år som kriget i Bosnien har pågått ständigt har sagts att man bör vara försiktig med att vidta annorlunda eller nya åtgärder just nu med tanke på hur läget är. Det är utrikesministern väl medveten om. Detta utnyttjas naturligtvis inte minst av de bosnienserbiska trupperna som vet att omvärlden kommer att förhålla sig avvaktande.

Problemet är naturligtvis detta: Även om man bekänner sig till Bosniens territoriella integritet, vilket utrikesministern gör i dag, diskuterar man i de internationella förhandlingarna med allmän uppbackning – även från svensk sida – någon form av uppdelning inom de gränser som man säger sig värna. Man talar om procentsiffror: 51–49, 58–42. Frågan är vem som kommer att

kontrollera dessa gränser. Är det fullt ut Bosnien-Hercegovinas erkända regering, som FN:s säkerhetsrådsresolutioner har handlat om från början, eller sker det de facto en uppdelning efter den etniska rensning som har genomförts?

Prot. 1993/94:105

17 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 42 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Det är mycket tillfredsställande att det i de fem punkterna från Genève-mötet i fredags finns mycket klart utsagt principen om att Bosnien-Hercegovina skall bestå som stat. Det är väldigt bra att detta finns fastslaget.

Jag tror inte att någon ser det som en möjlighet att efter detta fruktansvärda krig, med de etniska rensningarna och övergreppen, vrida klockan tillbaka till det läge som var innan kriget utbröt, när Jugoslavien ännu icke hade börjat sönderfalla på detta fruktansvärda sätt. En möjlighet är att, när freden har åstadkommits, börja försöka göra det möjligt för befolkningsgrupperna att återigen leva tillsammans. Jag tror att detta blir mycket mödosamt. Sverige har redan tagit initiativ till en grupp som arbetar med återuppbyggnad. Jag tror att vi kan bidra i detta hänseende.

Anf. 43 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Visst kan det finnas anledning att vara pessimistisk. Men folk-rätten bygger ju ändå på principer som måste hävdas. Under hela den tid som det kalla kriget har pågått, och efter Helsingforsavtalet 1975, har principen om att inte med våld ändra gränser i Europa varit fastlagd.

Efter murens fall 1989 verkar det som om vi inte klarar av att upprätthålla denna princip, nu när vi trodde att friheten och demokratin hade kommit till Europa.

Men detta är allvarligt. Att anta säkerhetsrådsresolutioner som bara är till för att vara de ord som står på papperet är allvarligt för trovärdigheten till FN. Det är allvarligt att man i torsdags fick 92 av senatens 100 senatorer att uttala sig för ett hävande av vapenembargot.

Dessa beslut fattades på förslag av majoritetsledaren, demokraten Mitchell, och minoritetsledaren, republikanen Dole. Besluten fattades i frustration över Europas oförmåga att hantera sina egna problem och den egna regeringens oförmåga att utöva ledarskap, när inte Europa klarar av att göra det ens på hemmaplan.

Anf. 44 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Det är min mening att det hade varit bättre om senaten hade beslutat att rösta för fler marktrupper till Unprofor och om senaten hade varit beredd att rösta för större amerikanska bidrag för att bekosta FN:s utgifter. Det hade varit en mer konstruktiv politik. Nu väljer man någonting som också kan synas som en demonstrationspolitik. Man fattar ju inte de svåra besluten som svider på hemmaplan utan förklarar sin lojalitet på detta sätt. Senaten borde ha betänkt den situation som FN och Unprofor hamnar i.

Anf. 45 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Visst kan man önska att USA även i Europa skulle ta det ledande ansvaret när det gäller att sända marktrupper, såsom man gör på andra håll i världen, för att ingripa i allvarliga konflikter. Jag tycker ändå att det på något sätt är litet förmätet att vi i Europa ropar efter att USA skall göra en avgörande insats även här i Europa genom att skicka sina soldater till våra slagfält.

Men problemet med trovärdigheten, oavsett om man tycker att senaten borde ha tänkt sig något annat, är ju att det beslut som senaten fattade är ett uttryck för en frustration över Europa. Det är en frustration som jag tror kan få mycket allvarligare konsekvenser framöver när det gäller de atlantiska förbindelserna, vilket är allvarligt för säkerheten på många håll i Europa.

Det som händer i Bosnien är ju inte unikt. Förutsättningarna för något liknande finns även på andra håll, även mycket närmare Sverige. Det skulle inte vara särskilt trevligt om USA också då valde att konstatera att man, om inte Europa klarar av att hantera situationen, står vid sidan om.

Anf. 46 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Jag kräver inte en militär intervention av Förenta staterna och inte heller av något annat land. Men jag tror att det under lång tid hade varit en styrka om Amerika hade varit berett att delta i Unprofor i Bosnien också med marktrupp. Det hade gjort Förenta staternas röst i den här frågan ännu mera trovärdig.

Nu är jag ändå tacksam för att Förenta staterna, Ryssland och EU gör gemensamma ansträngningar för att få till stånd en förhandlingslösning. Jag vet att detta är en förhoppning som vi har närt under två år, vilket Lennart Rohdin påpekade, men det hindrar inte att vi fortsätter på den vägen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1993/94:519 om beredningen av fråga om högre utbildning i Stockholmsregionen

Anf. 47 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Eva Johansson har frågat mig på vilket sätt jag avser att uppfylla mitt löfte i ett interpellationssvar den 13 december 1993 om att beredningsprocessen vad gäller den högre utbildningen i Stockholmsregionen skall "ske under den största, och mycket angelägna öppenhet".

Den fråga Eva Johansson nu ställt till mig besvarade jag den 12 april 1994. Jag ber att få hänvisa till detta svar.

Jag står således fast vid vad jag lovat, nämligen att "medverka till en öppen och berikande debatt före beslut om den högre utbildningen i Stockholmsregionen".

Då Eva Johansson, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad

att närvara vid sammanträdet, medgav talmannen att Kristina Persson i stället fick delta i överläggningen.

Prot. 1993/94:105
17 maj 1994

Anf. 48 KRISTINA PERSSON (s):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret. Men frågan som Eva Johansson ställde gällde på vilket sätt utbildningsministern vill medverka till att detta sker under den största och mycket angelägna öppenhet. Jag kan bara konstatera att jag på den frågan fortfarande inte har fått något svar. På vilket sätt skall det gå till?

Svar på frågor

Anf. 49 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Kristina Persson kan vara alldeles lugn för att vi kommer att medverka på alla de sätt som fantasin erbjuder. Det normala är emellertid – och det är mitt huvudsvar – att efter det att en utredning som har inlett arbetet med de konkreta frågorna har fullföljt sitt arbete, kommer förslaget att remissbehandlas i sedvanlig ordning innan det förs vidare till riksdagen.

Jag tror säkerligen att det därutöver kommer att finnas skäl att under utredningsarbetets gång pröva de former som kan finnas vara angelägna för saken och att inhämta de synpunkter som kan finnas på denna fråga i hela Storstockholmsregionen.

Anf. 50 KRISTINA PERSSON (s):

Fru talman! Orsaken till att frågan har ställts är ju att den utredning som utbildningsministern hänvisar till, Campus för mångfald, och det arbete som bedrevs under vintern och våren lades fram två dagar innan propositionen presenterades för riksdagen. Att det skedde två dagar innan propositionen presenterades är inte riktigt att beteckna som största möjliga öppenhet. Andra intressen hade alltså inte möjlighet att medverka i diskussionerna. Vi här i riksdagen hade inte möjlighet att ta del av utredningen innan propositionen lades fram. Det kallar jag inte för öppenhet.

Anf. 51 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Kristina Persson måste vara offer för något missförstånd. Den utredning som jag hänvisar till tillsattes för några veckor sedan. I den ingår bl.a. representanter för Kristina Perssons eget parti.

Den studie som Kristina Persson hänvisar till, Campus för mångfald, var en förstudie inför regeringens förslag i den proposition som riksdagen just nu behandlar. Den har ty följande heller inte lett fram till något konkret distinkt beslut eller rekommendation till beslut från regeringens sida utan tjänar som ett underlag för den bedömning som nu går vidare i den nytillsatta utredningen.

Anf. 52 KRISTINA PERSSON (s):

Fru talman! Det är riktigt att det var ett underlag till propositionen, men det medgav ju inte någon möjlighet till dialog med andra intressen. Frågan om etablerande av ett nytt universitet i Storstockholmsområdet är av så stor betydelse, berör så oerhört många intressen och har så stor ekonomisk och

kulturell betydelse för landet Sverige och för regionen Stockholm att det är angeläget att det arbete som bedrivs sker med bredd.

Erfarenheterna hittills av hur man har arbetat inom Utbildningsdepartementet har alltså inte gjort oss trygga i förvissningen om att detta verkligen kommer att fungera. Den grupp som utbildningsministern nu hänvisar till är, såvitt jag är rätt underrättad, väldigt liten – fem personer. Gruppen har fått uppdraget att bedriva detta arbete skyndsamt. Jag frågar mig då hur en grupp på fem personer, som skall bedriva ett utredningsarbete mycket skyndsamt, verkligen skall kunna göra detta under största möjliga öppenhet och i dialog med regionens företrädare och andra intressen. Den kan ju inte heller betecknas som parlamentariskt sammansatt, eftersom den är så liten.

Anf. 53 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Kristina Persson får ursäktas mig om jag nu tycker att hon är en smula grälsjuk. Om vi i stället diskuterade saken, nämligen hur Storstockholms behov av högre utbildning och forskning bäst skall tillgodoses, skulle denna debatt vara oändligt mer stimulerande.

Fru talman! Därutöver har jag det största förtroende för att inte minst Bosse Ringholm kommer att tillse att den öppenhet som Kristina Persson efterfrågar också kommer att uppnås i praktiken.

Anf. 54 KRISTINA PERSSON (s):

Fru talman! Jag beklagar om utbildningsministern uppfattar mig som grälsjuk – det vill jag verkligen inte framstå som. Jag anser att det här är en fråga som samtliga partier skall samarbeta om för att finna goda lösningar på. Det handlar om organisationen av utbildningen, inriktningen av utbildningen och lokalisering och finansiering av utbildningssatsningen, som måste vara mycket stor. Vi är ju eniga om behovet både av expansion och av kvalitet i den högre utbildningen i Sverige.

Vi har naturligtvis fullt förtroende för Bosse Ringholm, men jag vidhåller att fem personer och skyndsamt utredningsarbete inte är att beteckna som den förankring och den bredd i arbetet som vi är angelägna om att framhålla.

Jag vill tillägga en fråga: Kan jag tolka det utbildningsministern nu säger så att den här frågan först och främst skall remissbehandlas när arbetet i den här lilla gruppen är slutfört och att den sedan skall föreläggas riksdagen för beslut? I så fall kommer man att få en parlamentarisk förankring i beslutet.

Anf. 55 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Självfallet måste det gå till på detta sätt. Jag kan inte föreställa mig att kommittén skulle komma fram till ett resultat som av något formellt skäl inte kräver riksdagsbehandling. Det ingår dessutom i kommittédirektiven att man efter det att arbetet är slutfört skall underställa resultatet en bred remissomgång.

Jag tycker att detta, precis som Kristina Persson säger, är viktigt. Huvudstadens utbildnings- och forskningsmöjligheter är förvisso av central betydelse för hela huvudstadsregionen, men också för hela landet, såsom den huvudstad Stockholm är. Jag kan försäkra Kristina Persson, att om vi nu övergår från form till sak kommer vi att finna varandra i en bra lösning för

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

10 § Svar på fråga 1993/94:478 om Europaparlamentets åtgärder mot barnpornografi

Anf. 56 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Margareta Israelsson har frågat statsrådet Ulf Dinkelspiel vilka åtgärder han ämnar vidta för att Sverige som en eventuell EU-medlem inte blir ett hinder i arbetet mot barnpornografi i Europa. Frågan har överlämnats till mig.

Margareta Israelssons fråga har sin bakgrund i en resolution om pornografi som Europaparlamentet avgett. I denna beklagar parlamentet att EG-kommissionen konstaterat att den inte har någon behörighet på detta område och att Maastrichtfördraget när det gäller rättsligt samarbete endast tillåter mellanstatligt samarbete, där Europaparlamentet inte har någon roll att spela. Detta hindrar emellertid inte parlamentet från att uttala sig i frågan, och i resolutionen uttalar man bl.a. att inte bara tillhandahållande och försäljning utan också innehav, förvärv, utlåning och byte av barnpornografi bör vara straffbart.

Ett EU-medlemskap innebär alltså inte att vi överlåter någon lagstiftningsmakt på detta område. Som konstitutionsutskottet, i anledning av en motion av Thage G Peterson m.fl. socialdemokrater, uttalat i samband med de grundlagsändringar inför ett EU-medlemskap som nu antagits som vilande, öppnar den vilande grundlagsändringen inte möjlighet att i framtiden överlåta beslutanderätt som väsentligt rubbar viktiga tryckfrihetsrättsliga principer utan samtidig ändring av grundlag.

Från svensk sida deltar vi gärna i internationellt samarbete för att komma till rätta med barnpornografen. Som sägs i den lagrådsremiss om ökat skydd för barn som nyligen överlämnats till Lagrådet, är det också regeringens avsikt att låta utreda frågan om barnpornografibrottet i ett bredare perspektiv. I det sammanhanget kan impulser från andra länder vara av stort värde.

Anf. 57 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga och hälsa statsrådet välkommen in i debatten i det här mycket viktiga ärendet.

Jag ställde frågan till Ulf Dinkelspiel, då jag tycker att det är viktigt att vi inför ett medlemskap i EG också funderar över hur vi skall kunna ta del av saker som är viktiga för medlemsländerna.

När Europaparlamentet föreslår en harmonisering av medlemsländernas strafflagar till skydd för barn gör man det därför att man ser det som ett led i kampen mot kvinnoförtryck och barnsexturism. Jag tycker att det är bra, och det är tråkigt att statsrådet väljer att uttrycka sig som om det här bara vore en formsak: "Detta hindrar emellertid inte parlamentet från att uttala sig i frågan ---."

Jag vill gärna understryka betydelsen av internationellt samarbete när det gäller att arbeta mot barnpornografi. Det har ju slagits fast i Nordiska rådet, i Europarådet, i Europaparlamentet, i FN, i Interpol osv. att internationellt samarbete för att komma till rätta med det här är mycket viktigt. Därför hade jag en förhoppning om att vi som medlemmar i EG – vilket jag hoppas att vi blir – skulle visa att vi också finner det betydelsefullt att ta itu med den här frågan.

Den avsikt att utreda vidare som den här lagrådsremissen pekar på är ju samma avsikt som vi här i kammaren i över ett och ett halvt år har mött från Justitiedepartementets sida. Jag undrar när den avsikten kommer att visa sig i någon handling. Genom det motstånd som i dag har manifesterats från departementet går ju inte Sverige in i EG med ett gott renommé på det här området.

Anf. 58 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag vill först tydligt markera att jag också finner det utomordentligt angeläget att Sverige, såväl inom ramen för den europeiska unionen som i andra internationella sammanhang, aktivt deltar i arbetet med att motverka barnpornografi. Jag kan hålla med om att jag tidigare kanske inte har varit tydlig, men jag hoppas att detta är tydligt nog.

Samtidigt hoppas jag att Margareta Israelsson och jag är överens om att vi skall hålla fast vid det som vi tidigare har stridit för, nämligen att vi i det svenska parlamentet beslutar om svensk grundlag. Men det får inte vara ett hinder för att vi på bästa möjliga sätt samverkar, bl.a. med unionens länder, för att motverka barnpornografi.

När det gäller den andra frågan som kom upp, som jag förstår ligger till grund för den fråga som ställdes till Ulf Dinkelspiel, har vi från departementets sida på ett tidigt stadium både dragit upp riktlinjer för en utredning vad gäller kriminalisering av innehav av barnpornografi och arbetat fram riktlinjer för andra frågor som behöver penetreras när det gäller övergrepp mot barn. Men eftersom vi samtidigt visste att konstitutionsutskottet skulle ta ställning till ett eventuellt förslag om kriminalisering av innehav av barnpornografi, hade det varit litet egendomligt om vi från departementets sida hade startat en utredning och föregripit konstitutionsutskottets eventuella beslut. Men vi hade förberett detta arbete, och efter det beslut som konstitutionsutskottet fattade för två veckor sedan har vi nu aviserat att vi formaliserar de här direktiven.

Anf. 59 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Fru talman! Det här är inte riktigt med sanningen överensstämmande. När vi i kammaren den 25 mars förra året debatterade kriminalisering av innehav av barnpornografi, gjorde vi det med utgångspunkt i ett justitieutskottsbetänkande, där man hänvisade till den beredning – den mycket stora och genomgripande beredningen, som man sade i debatten – som pågick inom departementet. Det arbetet var redan i gång, trots att det sedan kom att presenteras för remissinstanserna först i november samma år.

När man förbereder ett medlemskap talas det så mycket om att vi skall harmonisera våra lagar. När nu land efter land väljer att kriminalisera inne-

hav av barnpornografi, är det märkligt att vi just på detta område inte tycker att det är viktigt att göra sammalunda. I den promemoria som departementet presenterade hänvisas till Europarådets ministerkommitté. Betänkandet från EU-parlamentet kom inte förrän den 17 december, så det kunde inte finnas med där.

Prot. 1993/94:105
17 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 60 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Det arbete som Margareta Israelsson hänvisar till var också ett mycket omfattande arbete, som över huvud taget gällde möjligheterna att på ett bättre sätt skydda barn mot övergrepp. Det var också det arbetet som resulterade i den lagrådsremiss som regeringen beslutade om i förra veckan.

Det är riktigt att under våren 1993 fördes även frågan om ändring av grundlag för kriminalisering av innehav in i utredningen. Departementspromemorian resulterade i att vi inte hade tillräckligt underlag för att gå vidare. Det fanns inte heller några mera omfattande protester i första rundan. Sedan har vi alla blivit medvetna om vad som har hänt, och det är därför som vi har tagit initiativ.

Sedan vill jag också påpeka att det runt om i Europa förs en motsvarande debatt som den som förs i Sverige. Även om uppfattningen har blivit en annan är det faktiskt väldigt få länder som kriminaliserat innehav.

Anf. 61 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Fru talman! Nu tillhör jag inte dem som har börjat att arbeta med den här frågan alldeles nyligen och som har låtit mig påverkas. Men jag tycker att vi som politiker måste påverkas av det som händer i vårt samhälle och det som händer barnen. Det här är en fråga som jag har arbetat med under många år här i riksdagen.

När vi nu visar upp vårt ansikte när det gäller frågan om barnpornografi, kan man se att vi har valt att lägga denna fråga åt sidan. Vi har vetat att Sverige är ett av de länder som ingår som en stark handelspartner. Vi vet att svenskar har sysslat med sexturism där också barnpornografi har ingått. Frågan om hur detta skall förändras i grundlagen måste väl ankomma på Justitiedepartementet och landets justitieminister. Det är väl ändå departementet som har ansvar för lagstiftningen.

Anf. 62 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Självfallet har vi ansvar för lagstiftningen, och självfallet skall vi ta till oss de tankar som vi kanske inte alltid själva har tänkt från början. Men Margareta Israelsson förenklar problemet. En del av de förslag som har kommit från Socialdemokraterna är sådana att de t.o.m. kan urholka skyddet för barnen. Detta är otroligt komplicerat. Vi måste därför verkligen veta att vi ger barnen ett ökat skydd, så att vi inte plötsligt efter en snabb förändring upptäcker att vi i stället har försämrat skyddet.

Sedan sätter jag ett stort frågetecken inför påståendet att Sverige är en stark handelspartner. Jag är också väl medveten om att svenska män inte är bättre än andra män när det gäller den här typen av handel. Men att Sverige

skulle vara transitland för denna verksamhet har senare tiders undersökning tack och lov visat att så inte är fallet.

Anf. 63 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Fru talman! Nej, jag tror inte att Sverige är ett transitland i dag. Men jag tror att Sverige kommer att bli det, om vi blir det enda land som fram till 1999 tillåter innehav av barnpornografi, samtidigt som vi slår undan fötterna för polisen när det gäller att göra någonting åt denna smutsiga hantering.

När jag i januari 1993 väckte min motion fick jag till svar i denna kammare av Moderata samlingspartiets företrädare att frågan höll på att utredas mycket genomgripande på Justitiedepartementet och att vi skulle få frågan belyst. När svaret, som bestod av en och en halv sida text, kom följdes det av en debatt. Man sade då att frågan skulle börja utredas, att den togs på största allvar och att man verkligen skulle ta itu med denna hantering. Då undrar jag: Varför gjorde man inte det från början? Varför bemöttes de motioner som väcktes redan i januari 1993 med detta dröjsmål som gjorde att man hamnade utanför möjligheten att genomföra en förändring av grundlagen inom den tidsrymd som fanns? Kunskapen om vilka tider som gällde måste ju ha funnits på Justitiedepartementet.

Anf. 64 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag utgår ifrån att Margareta Israelsson är medveten om att grundlagslagstiftning kräver väldigt mycket tid. Jag kan tillstå att vi i departementspromemorian kunde ha ägnat mer trycksvärta åt att belysa problemen som motiverade att vi behöver gå vidare och göra djupare analyser. Då hade kanske en del av de missuppfattningar som har uppkommit varit undanröjda. Men det är lätt att vara efterklok. Eftersom vi såg det som väsentligt att i promemorian redovisa de förslag som var framarbetade – och vi har faktiskt framarbetat många förslag av betydelse till skydd för barnen – fann vi inga skäl att djupare redovisa varför vi inte då kunde lägga fram ett förslag. Men i efterhand kan jag se att vi själva hade sluppit väldigt mycket smutskastning om vi hade varit tydligare på den punkten.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1993/94:513 om begränsning av antalet privatägda skjutvapen

Anf. 65 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Tage Pålsson har frågat mig om regeringen har för avsikt att ta initiativ till en översyn av vapenlicenslagstiftningen med syfte att begränsa antalet privatägda skjutvapen i landet. Som bakgrund till sin fråga anför Tage Pålsson att Sverige tillhör de skjutvapentätaste länderna i världen med närmare två miljoner licensierade vapen. Vidare gör han gällande att det stjäls omkring 20 000 vapen per år varav 12 000 privatägda. Tage Pålsson påstår också att många vapen i privat ägo används sparsamt, men eftersom licensen gäller på obestämd tid "hänger även bössan kvar på väggen".

Han föreslår med hänsyn härtill att möjligheten att tidsbegränsa licensgivningen till förslagsvis fem år bör övervägas.

Det är riktigt att vi i Sverige har ungefär två miljoner registrerade civila skjutvapen. En stor del av dessa utgörs emellertid av hagelgevär och andra typer av jaktvapen som i de flesta andra länder inte är underkastade krav på licens och därmed inte heller registrerade. Att Sverige vid en jämförelse med andra länder kan framstå som vapentätt beror alltså snarare på att vi har en internationellt sett sträng vapenlagstiftning än att vi skulle vara liberala på detta område.

När det gäller antalet stulna vapen per år är Tage Pålssons uppgifter helt felaktiga. År 1993 anmäldes totalt 1 774 skjutvapen som stulna eller förkomna, alltså mindre än en tiondel av vad Tage Pålsson påstår. Av det totala antalet utgjorde stulna civila vapen endast 450.

Detta innebär emellertid inte att det finns anledning att se mindre allvarligt på de vapenstölder som faktiskt sker och den risk som finns att de stulna vapnen skall komma att användas vid brott. En av de åtgärder som på regeringens initiativ har genomförts för att minska denna risk är den s.k. vapenamnestin. Denna ledde till att över 17 000 vapen lämnades in till polisen under en tremånadersperiod förra året. Det kan antas att dessa utgjordes av både stulna vapen och sådana som av något annat skäl innehades utan licens.

På förslag av regeringen har straffet för bl.a. olaga vapeninnehav skärpts genom att en särskild straffskala införts för de grova brotten.

Regeringen har också tagit initiativ till en översyn av vapenlagen, bl.a. för att utröna om lagstiftningen i något avseende behöver ändras för att uppfylla EU:s minimikrav på detta område. Utgångspunkten för översynen är att vi skall behålla vår internationellt sett stränga vapenlagstiftning även vid ett inträde i EU. Ett betänkande med detta innehåll remissbehandlas för närvarande.

Enligt vår nuvarande vapenlag får ett vapentillstånd tidsbegränsas, om det med hänsyn till särskilda omständigheter kan förutses att behovet av vapnet inte kommer att bli varaktigt. Vidare kan ett vapentillstånd alltid återkallas om t.ex. något behov av vapnet inte längre föreligger eller om innehavaren visat oaktsamhet med vapnet.

Att införa obligatorisk tidsbegränsning av alla vapentillstånd skulle medföra stora kostnader och besvär såväl för det allmänna som för landets vapenägare. Jag kan inte finna detta motiverat. Vapenägarna består till allra största delen av seriösa jägare och sportskyttar som följer gällande regler och hanterar sina vapen på ett omdömesgillt sätt. Tillgängliga resurser bör i stället användas för att ingripa mot dem som missköter sig.

Avslutningsvis vill jag i detta sammanhang påpeka att vapenlagen också innehåller stränga bestämmelser om hur vapen skall förvaras. Dessa bestämmelser har skärpts relativt nyligen. Den som hänger bössan på väggen, för att använda Tage Pålssons ord, får, om han inte vidtar ordentliga säkerhetsåtgärder, räkna med risken att vapnet blir omhändertaget och licensen indragen.

Anf. 66 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Jag får tacka justitieministern för svaret. Det var ett utförligt svar, vilket jag ser positivt på. Jag ser att justitieministern delar min oro över utvecklingen.

Jag får beklaga om jag har kommit med en felaktig uppgift om antal stulna vapen. Jag har litat, vilket jag kanske inte skulle ha gjort, på medierna. Både TV och tidningar har gått ut med uppgifter. Jag har inte kollat upp siffrorna, och nu har jag inte haft en chans eftersom jag fick det skrivna svaret för tio minuter sedan. Jag utgår från att justitieministern har rätt och jag fel.

Icke desto mindre framgick det av de artiklar och TV-program som jag tagit del av att antalet stulna vapen ökar. Tendensen är ökande. Det är i alla fall någonting som borde vara oroande – jag hoppas att statsrådet håller med mig.

Vapen används vid brott, och det är ju en sak. Men vapen används även i andra sammanhang, och det tycker jag är oroande. Vi börjar faktiskt komma i samma situation som i USA, att det finns vapen, även skjutvapen, i skolorna. Det är skrämmande. Det tyder på att det finns för många vapen i svang.

Det skulle vara intressant att höra vad justitieministern tycker om följande: Är det helt orealistiskt att tänka sig en tidsbegränsning av vapentillstånden? Kan man tänka sig någon annan modell, om situationen förvärras? Det finns många som har vapen på väggen. Man kan ha vapen på väggen bara man har slutstycket inlåst. Om än inte i min bekantskapskrets, så finns det många i min nära krets som har dem på det sättet. Jag skulle vilja höra vad statsrådet säger om möjligheten att se över det hela.

Anf. 67 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag beklagar, men även den ytterligare uppgift som Tage Påhlsson förde fram om att antalet stulna vapen – om vi talar om vapen för vilka det finns licens – skulle öka är felaktig. De siffror som jag nämnde för 1993 är lägre än på flera år.

Däremot har vi problem med illegala vapen, och det är detta vi kanske skall koncentrera oss på. Som jag sade tidigare är merparten av dem som har licens seriösa jägare som förvarar sina vapen på ett bra sätt. Det vi måste lägga resurser på är att hindra att illegala vapen kommer in i Sverige och att jaga de illegala vapen som finns i Sverige. Det är oro därvidlag som ligger bakom vårt försök att utöka samarbetet bl.a. med Ryssland och de baltiska staterna. Vi har tagit initiativ till att omorganisera en del av den centrala polisiära verksamheten för att få en slagkraftigare enhet för att komma åt denna typ av illegal verksamhet. Det är där vi har problemen. Det är där vi behöver koncentrera våra resurser.

Anf. 68 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Jag är litet förvånad över att justitieministern desavouerar alla uppgifter som massmedierna har gått ut med. Jag kan som sagt bara beklaga att jag har litat på dem. Icke desto mindre stjäls det en hel del vapen. Jag håller med om att det är många illegala vapen i svang. De kommer från andra länder men det tillverkas också egna vapen i vårt land, det vet vi.

Hur skall vi komma till rätta med detta? Jag tror inte att man kan skaffa fram tillräckligt många poliser för att klara det. Skall vi inte kunna ta till åtminstone den metod som vi har, nämligen licensgivning och litet större kontroll av licensgivningen för att den vägen börja få ordning på vapeninnehav?

Vi talar nu om civila vapen. Vi vet också att det stjäls mycket militära vapen. Där är det, såvitt jag vet, ett mörkertal som man inte vill släppa ut.

Anf. 69 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Det är helt rätt att det har förekommit omfattande stölder av militära vapen, vilket har resulterat i att försvarsministern har tagit initiativ till väsentliga förändringar för att skapa säkrare förvaring av militära vapen. Det senaste årets erfarenheter tyder på att de åtgärder som har vidtagits har gett goda effekter.

Anf. 70 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Det låter väldigt bra.

Jag skulle avslutningsvis vilja säga att jag tycker att det är bra med skärpt straff för olaga vapeninnehav. Det är bra att man inom regeringen har tagit initiativ till översyn av vapenlagen. Det var bra med vapenamnesti, det är ingen tvekan om det. Det fördes in över 17 000 vapen som var olicensierade, en del av dem kanske stulna.

Nuvarande vapenlagen ger, som också framgår av svaret, möjlighet till tidsbegränsat vapentillstånd i särskilda fall, som det heter. Hur ofta används den möjligheten?

Anf. 71 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag kan faktiskt inte ange någon siffra eller någon procentsats, men det är i en klar minoritet av fallen som tidsbegränsad licens ges.

Anf. 72 TAGE PÅHLSSON (c):

Fru talman! Det är uppenbart att det där finns en liten öppning. Man skulle i någon mån kunna skärpa sig och utnyttja den möjligheten litet oftare för att den vägen försöka begränsa det fria vapenflödet.

Anf. 73 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Då gäller det att vara observant så att man inte ser detta med tidsbegränsad licens som en provotid. Min uppfattning är att man skall vara mycket restriktiv när det gäller att bevilja licens men att man, precis som jag sade i mitt svar, skall använda det tidsbegränsade tillståndet då man kan förutse att behovet av vapnet inte kommer att bli varaktigt. Men man får vara försiktig så att man inte vänder på det och tar till tidsbegränsning för att se hur det går.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1993/94:493 om regionalpolitiskt stöd till Västervik

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Krister Örnfjäder har frågat mig om jag kan lämna ett svar när en ansökan från Västerviks kommun om att få ingå i stödområdet skall behandlas.

De senaste årens mycket besvärliga arbetsmarknadssituation i de flesta delar av vårt land har bl.a. lett till att en rad kommuner gjort framställningar om att få bli tillfälligt inplacerade i stödområde. Motiven för att tillfälligt placera in ytterligare områden i stödområden är också för närvarande starka. Jag avser att föreslå regeringen att pröva dessa framställningar i ett sammanhang. Vid en sådan prövning görs en omfattande analys av situationen inte bara i de direkt berörda kommunerna utan även i övriga kommuner. En analys och prövning av detta slag pågår för närvarande inom regeringskansliet, och beslut om tillfälliga inplaceringar i stödområde kan väntas under våren.

Anf. 75 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Fru talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Jag är naturligtvis medveten om att det finns problem i många kommuner. För Västerviks del är det enligt min åsikt nödvändigt att vi får del av det regionalpolitiska stödet. Västerviks kommun och Kalmar läns länsstyrelse har gjort samma bedömning.

I april förra året beslutade regeringen att Högsby, Hultsfreds, Vimmerby och Valdemarsviks kommuner skulle få ingå i det tillfälliga stödområdet. Det tycker jag var ett mycket bra beslut och har fått många positiva effekter i de berörda kommunerna.

För Västerviks kommuns del innebär det att Västervik i princip blir omringad av kommuner som har regionalpolitiskt stöd. Detta tillsammans med den allmänna situationen på arbetsmarknaden har inte gjort situationen lättare för de boende i Västerviks kommun. Med tanke på vår situation i jämförelse med andra kommuner vill jag påstå att vi är i minst samma behov av den här typen av stöd. Jag tycker att det är nödvändigt att beslutet fattas snart. Det lär det väl göras, av svaret att döma. Det står "under våren", så det kan inte vara så lång tid kvar. Jag hoppas att det innebär ett positivt besked för Västerviks kommun.

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Arbetsmarknadsutskottet har i dag justerat ett betänkande om regionalpolitiken. Betänkandet är på väg till kammaren. Seden är den att riksdagen först beslutar om ordinarie stödområden ett och två, därefter fattar regeringen beslut om tillfälliga stödområden.

Om bl.a. samordningen sker i tid bör beslutet vara fattat efter det att riksdagen fattat sitt beslut. Nu på måndag kommer jag att få en föredragning om tillståndet i landets samtliga kommuner.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 77 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Margitta Edgren har frågat mig om invandrarungdomar har rätt till plats på ett nationellt program, när de kommit till Sverige i åldern 16–20 år och avslutat det individuella programmet i gymnasieskolan efter det att de uppnått en ålder över 20 år.

Enligt skollagens 5 kap. 1 § är gymnasieskolan avsedd att påbörjas av ungdomar efter avslutad grundskoleutbildning eller motsvarande fram t.o.m. med det första kalenderhalvår som de fyller tjugo år. Elever som har avslutat ett individuellt program har rätt att sedan påbörja ett nationellt eller specialutformat program innan de passerar åldersgränsen.

Skollagens föreskrifter gäller alla ungdomar. Åldersgränsen gäller således inte enbart invandrarungdomar. Även för ungdomar som på grund av inlärningsvärigheter, dålig studiemotivation eller sociala problem halkat efter i grund- eller gymnasieskolan kan åldersregeln medföra problem, om de inte påbörjat studier vid ett gymnasieprogram före 20 år, alternativt om de redan fått en gymnasieutbildning.

Det finns dock inget som hindrar att man i den plan som skall utarbetas för varje elev som går ett individuellt eller specialutformat program inkluderar delar av eller ett helt nationellt program inom kommunen. Eleven har sedan, oavsett ålder, rätt att fullfölja den planen. Jag vill snarare påstå att det är både naturligt och lämpligt, eftersom det för fortsatta studier och/eller arbete är viktigt att ha de kunskaper gymnasieskolan skall ge. De insatser som görs inom ramen för det individuella programmet för dessa elever bör syfta till att eleven sedan går en utbildning inom ett nationellt eller ett specialutformat program i gymnasieskolan. Detta har framgått av tidigare propositioner.

Om den plan som läggs upp inte innebär att eleven skall läsa delar av eller ett helt nationellt program och eleven efter det att planen fullföljts är äldre än 20 år, är eleven inte behörig att börja ett nationellt program i gymnasieskolan.

De elever som passerat 20-årsgränsen har möjlighet att studera på komvux. Enligt skollagen skall gymnasial vuxenutbildning ge vuxna kunskaper och färdigheter motsvarande de som ungdomar kan få genom gymnasieskolan. Kommunerna skall sträva efter att erbjuda utbildning som svarar mot efterfrågan och behov, vilket också framgår av skollagen.

Anf. 78 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Jag tackar för svaret, som jag tycker var mycket bra och tydligt. Jag skall vidarebefordra det till dem som frågat mig, nämligen Balder-skolan i Uppsala, som jag skrev i min fråga. På den skolan hade man inte kunnat få något svar från Skolverket. Inte heller jag har kunnat få något svar från Skolverket. T.o.m. Skolverkets jurist har funderat över frågan utan att komma fram till något svar. Men nu har jag fått ett svar på hur det skulle kunna gå till.

Förespeglad situation gäller alltså begåvade ungdomar som har en grund-

utbildning i sitt hemland. De är alltså inte automatiskt struliga, analfabeter eller utan förutsättningar. Man skall alltså till dem kunna säga: Om skolan gör en plan inför starten av det individuella programmet, oberoende av hur långt det beräknas vara – det kan ju vara två, tre eller fyra år – av vilken det framgår att eleven ämnar fortsätta på ett nationellt program, så kan eleven få göra det även efter 20 års ålder. Det är ett mycket bra svar. Jag tror att man på Balderskolan i Uppsala blir mycket glad över detta besked.

Jag har också en fråga som kanske ligger något utanför huvudfrågan. Frågan gäller hur eleverna skall kunna finansiera studierna. Har Beatrice Ask någon uppfattning om det? Kan dessa elever finansiera sina studier på samma sätt som andra vuxna, dvs. via CSN:s möjligheter till bidrag och studielån? Jag vet att denna fråga inte är förberedd, men om statsrådet har möjlighet att ge mig ett svar även på denna fråga kan jag svara Baldersskolan mer utförligt.

Anf. 79 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Låt mig först konstatera att vi inte bör bli förvånade över att man i skolan tycker att det är svårt att känna till alla svar. Det har ju skett så många förändringar. Det är dock något mer förvånande att det är så svårt att få information från myndigheter.

Det framgick av riksdagens behandling av gymnasiepropositionen att avsikten med de individuella programmen var att slussa ungdomar in i nationella program. Då är det mycket naturligt att man i den plan som upprättas redan inledningsvis konstaterar avsikten, i syfte att redan från början få så mycket samarbete som möjligt mellan det individuella programmet och den tänkta utbildningen. Jag vill gärna peka på den möjligheten.

Jag är däremot försiktig, som framgår av svaret, när det gäller att öka rättigheten för en viss kategori. Det är nämligen precis som jag säger: Det är inte bara invandrarungdomar eller flyktingar i den här åldern som hamnar i en denna situation, utan det gör även många andra. Ökad rättighet för viss kategori skulle kunna få mycket vittgående konsekvenser, som måste analyseras mycket noga. För de elever som vi talar om, som fortsätter inom komvux, eller som fortsätter enligt den plan som upprättats enligt det individuella programmet, gäller naturligtvis ordinarie regler för studiemedel. Jag kan i vart fall inte tänka mig något annat. Men jag har inte haft möjlighet att kontrollera det. Så länge man går sin gymnasieutbildning måste ju de nuvarande reglerna gälla. Om det inte skulle vara på det sättet får vi väl ta itu med den frågan.

Anf. 80 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Tack för detta tillägg, Beatrice Ask. Jag skall vidarebefordra det.

Det är ju så, vilket senast framgår av en ny bok om nationalekonomi på CSN:s förlag, skriven av två docenter vid Lunds universitet, att vår oförmåga att ta till vara invandrare och flyktingar som en resurs, vår oförmåga att ta till vara deras kapacitet och kunskap, är illavarslande. Detta skulle då kunna vara ett sätt att på ett litet smidigare sätt lotsa in dem i det svenska samhället. Tryggheten i lärosituationen ökar ju om eleverna kan fortsätta inom den

skolform där de börjat under de första individuella åren, för att sedan fullfölja studierna. På så sätt kan de även fungera bättre i det svenska samhället.

Självfallet bör man vara litet varsam med vad man lovar; det förstår också jag. Men det är dock mer ovanligt att svenska ungdomar, efter en genomgången grundskola, måste tillbringa två eller tre år på ett individuellt program, för att sedan slussas in på det nationella programmet. Det vanliga är ju att de tillbringar högst ett år på ett individuellt program. Därmed kan kanske 20-årsgränsen vara mer befogad och viktig att hålla fast vid.

Anf. 81 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! De elever som behöver gå fyra år, eller i alla fall ganska lång tid, i ett individuellt program är i allmänhet elever som har mycket kort utbildning i hemlandet. De kan t.o.m. vara analfabeter.

När vi nu diskuterar detta bör vi påminna oss om att i den utvecklingsplan som regeringen har lagt på riksdagens bord, vilken skall diskuteras den 2 juni, finns en punkt som handlar om invandrarelever och det svenska språket. Det är många elever med invandrarbakgrund som är födda i Sverige och som gått i grundskolan i Sverige, men som ändå har så grunda kunskaper i det svenska språket att de inte klarar en gymnasieutbildning. Det är inte så få invandrarelever i vissa stadsdelar och områden runt om i Sverige som måste gå ett individuellt program för att klara det. Vi måste ta itu med den frågan från grunden. Det är precis det som regeringen har aviserat att den skall göra, med början i höst.

Anf. 82 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Jag vill avsluta med att än en gång tacka för svaret. Jag tycker att utvecklingsplanen är mycket hoppfull även för dessa barn.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1993/94:484 om sjukgymnasters fria etableringsrätt

Anf. 83 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Göte Jonsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta med anledning av de problem som framkommit för de sjukgymnaster som vill starta verksamhet i egen regi.

Enligt Göte Jonsson har det varit svårt för sjukgymnasten att få ett förhandsbesked från sjukvårdshuvudmannen om han eller hon uppfyller lagens krav för att få ersättning för utförd behandling. Ett annat problem är – enligt Göte Jonsson – långa väntetider för utbetalning av ersättning för utförda behandlingar.

Enligt 11 § lagen om ersättning för sjukgymnastik skall den som avser att bedriva verksamhet mot ersättning enligt denna lag anmäla sin avsikt till landstinget och försäkringskassan senast sex månader innan verksamheten påbörjas. Denna anmälningsskyldighet är nödvändig för att landstinget skall kunna fullgöra sitt planeringsansvar enligt hälso- och sjukvårdslagen. Där-

emot finns inget krav på att landstinget skall godkänna sjukgymnastens etablering.

Skälet till att det inte finns något sådant krav är att det fr.o.m. den 1 januari i år råder fri anslutning för sjukgymnaster till det offentligt finansierade ersättningsystemet, dock inom vissa givna ramar. De krav som ställs på en sjukgymnast för att han – eller hon – skall ha rätt att uppbära ersättning från landstinget för utförda åtgärder finns angivna i nämnda lag. Det är således lagen som reglerar vem som skall kunna bedriva en verksamhet och inte – som tidigare ofta var fallet – landstinget.

I den nyss nämnda paragrafen i lagen om ersättning för sjukgymnastik anges att sjukgymnasten skall samråda med landstinget om sin kommande verksamhet. Hur detta samråd skall ske anges dock inte. Det torde dock vara lämpligt att samråd sker antingen i samband med att sjukgymnastens anmälan om verksamhet inkommit till landstinget eller så snart därefter som det är praktiskt möjligt.

Samrådsförfarandet bör bl.a. syfta till att – i tveksamma fall – klargöra om den person anmälan avser är berättigad att uppbära sjukvårdsersättning eller inte.

I lagen finns inte angivet bestämmelser om när utbetalning av sjukgymnastikersättning skall ske. Regeringen har inte ansett detta nödvändigt utan förutsatt att utbetalning sker så snart insända räkningar från vårdgivarna granskats och godkänts av försäkringskassan. Om det emellertid visar sig att landsting och försäkringskassor inte sköter utbetalningarna på ett bra sätt är jag inte främmande för att pröva möjligheterna att reglera detta i lagen.

Anf. 84 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, inte minst för de sista orden i detta, där statsrådet faktiskt öppnar möjligheten att, om det inte fungerar, lagreglera så att tryggheten för de privata sjukgymnasterna kommer att bli i enlighet med tankegångarna i propositionen.

Jag är medveten om att det i propositionen och i riksdagsbeslutet var mycket svårt att ingående konkretisera olika frågeställningar. Tankarna i propositionen och bakom riksdagsbeslutet bygger i stor utsträckning på ett förtroende för sjukvårdshuvudmannens sätt att hantera dessa frågor inom ramen för den fria etableringen. Det har emellertid nu visat sig att det i vissa fall – jag skall inte säga att det gäller generellt – är mycket svårt för en enskild sjukgymnast som vill etablera sig att få till stånd ett vettigt samtal med respektive sjukvårdshuvudman.

Låt mig t.ex. peka på sådana fall där vederbörande sjukgymnast är osäker på om han eller hon uppfyller de krav som lagen ställer. Det blir sjukvårdshuvudmannen som i anslutning till att vederbörande skall ha betalt gör bedömningen om sjukgymnasten uppfyller kraven eller inte. Jag tycker att det då är ganska rimligt att vederbörande sjukgymnast får ett besked i förväg huruvida vederbörande sjukvårdshuvudman anser att denne uppfyller kraven.

Men vissa sjukvårdshuvudmän säger då: Du får inget förhandsbesked. Först när du har kastat ut pengar på etablering och fått vissa kunder kommer vi att pröva om du är betalningsberättigad eller inte.

Jag menar att detta är ett alldeles orimligt förfarande. Så skall man inte hantera det samråd som statsrådet efterlyser. Jag tycker att det finns anledning att verkligen ta upp en diskussion med sjukvårdshuvudmännen på denna punkt. Detsamma gäller betalningsrutinerna, som inte heller de är reglerade i lag. Det är också ganska klart att så inte skall vara fallet, men även i det avseendet försöker nu i varje fall vissa sjukvårdshuvudmän att dra ut på betalningstider, vilket gör att det blir svårt för sjukgymnasterna att inledningsvis finansiera sin verksamhet.

Jag skulle vilja fråga om statsrådet är beredd att ta upp diskussioner med Landstingsförbundet om dessa frågor.

Anf. 85 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Vad gäller själva lagstiftningen är det förstås en ambition att slippa detaljreglera alltför mycket. Varken Göte Jonsson, jag eller, förmodar jag, någon annan i kammaren önskar en lagbok som är två eller tre gånger så tjock som den nuvarande. Förhoppningen är förstås att man skall kunna klara problemen med en inte alltför detaljerad lagstiftning. Om det däremot dyker upp problem, kan man naturligtvis tvingas bli mycket konkret eller detaljerad i lagstiftningen.

Det förfarande som Göte Jonsson nu beskriver, där det i vissa fall skulle ha varit svårt att få besked och där man får vänta mycket länge, är förstås inte tillfredsställande. Det är alldeles uppenbart att den enskilde behöver få veta om han eller hon uppfyller villkoren. Vi har i och för sig i lagstiftningen angett vilka villkor som gäller. I normalfallet bör det inte vara någon större svårighet att reda ut om personen i fråga har rätt utbildning och rätt praktik bakom sig och därmed enligt lagstiftningen är berättigad till ersättning. Men om det blir problem, får man ta upp det hela igen.

Något som är angeläget att påpeka är att landstinget i det här avseendet fungerar som myndighet. Det skall helt enkelt tillämpa lagen i så nära överensstämmelse med lagstiftarens avsikt som möjligt.

Vad till sist gäller frågan om jag är beredd att ta upp frågan med Landstingsförbundet kan jag bara meddela Göte Jonsson att jag redan har gjort det.

Anf. 86 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag tackar för det. Vi får bara hoppas att det ger effekt.

Jag delar statsrådets uppfattning att vi inte skall ha stora lagvolymen och en mängd detaljlagar, men detta förutsätter att landstingen visar respekt för lagen. Landstingen har i dessa sammanhang en mycket stor makt.

Det finns vidare en brist på tradition i synen på alternativ privat verksamhet inom sjukvården. Låt mig i detta sammanhang ta försäkringskassorna som exempel. I fall där en privat sjukgymnast skall ha rehabiliteringssamtal med försäkringskassan är det mycket svårt för vederbörande att få ut någon ersättning för detta. Från försäkringskassans sida framhåller man att landstingen aldrig har begärt sådan ersättning. Detta visar hur okunnig man faktiskt är om hur privat verksamhet måste drivas för att finansieras effektivt.

Jag skulle vilja uppmana statsrådet att ta upp och behandla dessa frågor i anslutning till problemet om de nya taxesättningsarna för sjukgymnaster, där

också läkarna är med i bilden. Det faktum att landstingen inte har tagit ut ersättning har ju inte inneburit att landstingen inte har haft kostnader för rehabiliteringssamtalen. En privat sjukgymnast som har motsvarande kostnad har dock ingen skatteintäkt utan måste givetvis kunna få ut ersättning för den prestation som han eller hon utför genom detta samtal.

Anf. 87 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Med anledning av det allra sista vill jag säga att det är klart att vi på en mängd punkter behöver bli duktigare på att se till att det blir en riktig och rejäl konkurrensneutralitet inom den verksamhet som finansieras med offentliga pengar men utförs ibland i offentlig regi och ibland i egen regi.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1993/94:485 om Föräldraföreningen Plötslig spädbarnsdöd

Anf. 88 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Chatrine Pålsson har frågat mig om Föreningen Plötslig spädbarnsdöd kommer att få bidrag till sin verksamhet för nästkommande år.

Föreningen har under ett antal år erhållit medel från Allmänna arvsfonden för utvecklings- och informationsinsatser. Under åren 1989 till 1993 har föreningen således fått sammanlagt 1,3 miljoner kronor för detta syfte.

Socialutskottet har i sitt betänkande om socialpolitik (1993/94:SoU20) behandlat en motion där en översyn begärs av nuvarande regler för statsbidrag som skulle göra det möjligt för Föräldraföreningen Plötslig spädbarnsdöd att erhålla statsbidrag för verksamheten.

Utskottet framhåller att föreningen har en angelägen verksamhet men att föreningen inte kan erhålla stöd ur anslaget för Bidrag till handikapporganisationer. Enligt utskottet bör regeringen överväga om organisationen kan erhålla statligt stöd från annat anslag.

Jag anser i likhet med utskottet att Föreningen Plötslig spädbarnsdöd bedriver en angelägen verksamhet. I avvaktan på den översyn av bestämmelserna för statsbidrag till organisationer som för närvarande pågår inom regeringskansliet är jag beredd att i positiv anda pröva om någon form av stöd kan utges till föreningen under det kommande budgetåret.

Anf. 89 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Fru talman! Jag vill tacka sjukvårdsministern för ett, som jag finner det, positivt svar. Tyvärr går varje år ungefär 120 till synes friska barn bort i en oförklarlig död. Föräldraföreningen Plötslig spädbarnsdöd bildades 1986 och har, som jag, socialutskottet och även sjukvårdsministern insett, en oerhört viktig uppgift. Den arbetar både med vad vi brukar kalla sekundärprevention för familjer som har förlorat ett barn och med spridning av information om plötslig spädbarnsdöd till barnavårdscentraler, föräldrar, BB-avdel-

ningar osv. I en skrift som alldeles nyligen har delats ut visas hur man kan förebygga sådana fall.

Situationen är nu sådan att föreningen inte kan fortsätta att arbeta helt utan medelstillskott. Självfallet har olika verksamheter olika kompetensområden. Det väsentliga för föreningen är nu att få hjälp, inte i första hand varifrån hjälpen kommer. Eftersom föreningen nu är i en akut situation, blir min raka fråga vad man skall göra för att komma till rätta med denna.

Anf. 90 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Som jag antyder i slutet på svaret avser vi på Socialdepartementet att i positiv anda pröva frågan om man kan ge stöd redan innan den här översynen är klar. Jag syftar då på det kommande budgetåret, och det dröjer ju inte så länge innan det börjar.

Anf. 91 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Fru talman! Det är mycket bra att få det beskedet. Jag kan kanske passa på att fråga om sjukvårdsministern anser att detta är en fråga för Folkhälsoinstitutet eller en fråga för Socialstyrelsen och regeringen.

Anf. 92 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Ingenting hindrar förstås Chatrine Pålsson att ställa den frågan. Jag är dock inte beredd att för dagen svara på vilket sätt det kommer att ordnas rent praktiskt. Det viktiga är väl att vi ordnar detta trots att vi ännu inte kan ändra de regler som riksdagen har ställt upp för handikapporganisationer, som Chatrine Pålsson var inne på i sitt första inlägg.

Anf. 93 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Fru talman! Jag har en stor tilltro till sjukvårdsministern. Jag tackar för det positiva och betryggande svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1993/94:499 om efterlevandeskydd för barn som studerar utomlands

Anf. 94 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Lennart Rohdin har frågat mig om regeringen ämnar vidta någon åtgärd för att ändra reglerna för efterlevandeskydd i form av barnpension för barn som studerar utomlands.

För att ett barn skall ha rätt till efterlevandepension i form av barnpension från folkpensioneringen efter 18 års ålder krävs generellt att barnet bedriver studier som ger rätt till förlängt barnbidrag enligt lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag eller studiehjälp enligt 3 kap. studiestödslagen (1973:349). Som huvudregel gäller dessutom, enligt 5 kap. 1 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, att man skall vara bosatt i Sverige för att få rätt till efterlevandepension.

Enligt sistnämnda lag kan dock barnpension från folkpensioneringen ut-

betalas till en svensk medborgare som är bosatt utomlands. Utbetalningen av folkpension sker då i förhållande till det antal år för vilka den avlidne föräldern tillgodoräknats pensionspoäng till ATP.

Förlängt barnbidrag ges för elever som bedriver studier på grundskolenivå och utbetalas med början kvartalet efter det eleven fyllt 16 år. Möjligheten att få förlängt barnbidrag för en utomlands bosatt elev är begränsad till undervisning som sker med svenskt statsbidrag och där barnet är medföljande till den som är utsänd i statlig tjänst eller utsänd av svenska kyrkan eller annat trossamfund eller för svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet. I och för sig finns ingen övre åldersgräns för förlängt barnbidrag, men för de ovan uppräknade grupperna, bortsett från utsända i statlig tjänst, gäller en längsta tid av tre år för förlängt barnbidrag utomlands. I samband med utsändning i statlig tjänst finns inte treårsgränsen, eftersom barnet i barnbidragshänseende betraktas som bosatt i Sverige.

Studiehjälp ges längst t.o.m. det första halvåret det år barnet fyller 20 år och är avsett för studier efter grundskolenivån. Studiehjälpen kan ges till svensk elev som studerar utomlands om utbildningen inte finns att få i Sverige. En förutsättning är dock att eleven varit bosatt i Sverige i minst två år innan utlandsstudierna påbörjas. Studier i de nordiska ländernas skolor kan ändå ge rätt till studiehjälp om skolorna står under statlig tillsyn.

Inom EES-området är EES-avtalet tillämpligt på barnpension om den avlidne omfattades av EES-reglerna.

Utanför EES-området är däremot möjligheterna att bedriva t.ex. gymnasiestudier med bibehållen förlängd barnpension mycket begränsade. En utvidgning av rätten till förlängd barnpension kräver lagändring.

Riksdagen har tidigare uttalat att möjligheten till barnpension bör ses över i de fall där den avlidne föräldern varken har arbetat eller varit bosatt i Sverige. Riksdagen har givit regeringen detta till känna.

Med tanke på den tilltagande internationalisering som sker och de värden som kan tillföras elever som studerar utomlands har regeringen för avsikt att i samband med denna översyn även pröva frågan om behovet av att utöka rätten till förlängd barnpension vid studier utomlands.

Anf. 95 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Könberg för svaret. Jag är mycket nöjd. Jag utgår ifrån att de konsekvenser av den här konstruktionen som jag beskrivit i min fråga inte har varit avsiktliga. De är snarare resultatet av den förändrade verklighet vi lever i med en ökande internationalisering. Det antyder också svaret.

Det är förmodligen inte heller särskilt många individer som har drabbats av detta ännu. Men det riskerar rimligtvis att bli fler och fler.

Det är bra att frågan ses över. Jag hoppas att det sker snabbt, åtminstone i det här avseendet. Det handlar om ett par års studier utomlands under ett par år av en ung människas liv. De är snabbt passerade. För de människor som det handlar om under de närmaste åren är det viktigt att vi snabbt kommer till ett resultat i den här frågan.

Anf. 96 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Vi är överens om att man behöver se över frågan och pröva den. Den har ju en intim koppling till frågan om rätten till förlängt barnbidrag respektive studiehjälp. Det framgick också av mitt svar, där jag redogjorde för reglerna. Frågan kommer att prövas. Jag vill inte säga något om hastigheten i dag med tanke på de många frågor som ligger på socialförsäkringsenheten.

Anf. 97 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Liksom föregående talare har jag ett stort förtroende för statsrådets möjligheter att se till att det blir bra resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1993/94:507 om framtagning av mindre skadliga tobaksprodukter

Anf. 98 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Nils Nordh har frågat mig om regeringen har haft överläggningar med tobaksindustrin för att påtala dess ansvar för att utveckla mindre skadliga tobaksprodukter.

Det har i olika sammanhang framkommit att det finns en oro för att förändringarna i tobakslagen vad gäller produktkontrollen skulle uppfattas som en signal till tobaksindustrin att de inte själva behöver ta något ansvar för sina produkter, och inte heller utveckla mindre skadliga tobaksprodukter. Självfallet är det inte på det sättet. Regeringen kan med stöd av den nya lagen uppmana industrin att till Socialstyrelsen sända in de uppgifter styrelsen behöver för att bedöma produkternas hälsovådlighet.

Socialstyrelsen planerar för närvarande ett särskilt projekt för tobakskontroll. Styrelsen överväger i detta sammanhang också en utökad dialog med tobaksindustrin. Det är då naturligt att frågan om industrins ansvar att utveckla mindre hälsovådliga tobaksprodukter tas upp. Jag utgår ifrån att tobaksindustrins ansvar kommer att uppmärksammas i Socialstyrelsens arbete.

Men man skall inte tro att endast en utökad och förbättrad dialog med tobaksindustrin kommer att leda till ett minskat tobaksbruk och mindre skadeverkningar av tobaksprodukter.

Det är av största vikt att arbetet för ett minskat tobaksbruk fortsätter på alla sätt. Ingen skall behöva utsättas för tobaksrök mot sin vilja. Särskilt viktigt är det att så långt möjligt förhindra att barn och ungdomar någonsin börjar röka.

Anf. 99 NILS NORDH (s):

Fru talman! Låt mig först tacka för svaret. I det anar jag även en viss samsyn oss emellan om hur det här skall kunna gå till.

Sanningen är ju ändå den att Tobaksbolaget har uppfattat den nya lagstiftningen så att det bara behöver skicka in uppgifter om vad produkten innehåller.

ler till Socialstyrelsen. Sedan skall Socialstyrelsen överväga om den är farlig eller inte.

I vår motion har vi pekat på industrins ansvar för att minska skadeverkningsarna för oss som ändå använder tobaken. Jag håller med statsrådet om att vi skall försöka hindra att människor börjar använda tobak.

Jag kan inte direkt hålla med om att detta kommer att leda till ett minskat användande. Jag är litet tveksam på den punkten, men statsrådet har kanske rätt i det fallet.

Anf. 100 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Den tobakslagstiftning som riksdagen tagit ställning till i ett par omgångar och som, med sina senaste ändringar, träder i kraft den 1 juli i år innebär ju betydande framsteg för att minska tobaksbruket. Det gäller framför allt genom de två vägar som jag antyder i slutet på mitt svar, nämligen genom att se till att de människor som inte vill ta del av tobaksröken slipper göra det t.ex. på arbetsplatser och andra miljöer samt att på alla möjliga sätt förhindra att ungdomar börjar att röka. Det är väl en målsättning som jag tror kan förena både icke-rökare och rökare. Den målsättningen är angelägen att uppnå.

Jag tror att oron för att tobaksindustrin skall ha påverkats negativt av lagen när det gäller ambitionen att ta fram produkter som är mindre skadliga är obefogad.

Sedan finns det i och för sig en hel del tecken som tyder på att det inte är så rasande stor skillnad i skadlighet mellan de olika produkter som tobaksbolagen runt om i världen tar fram. Mycket tyder på att tobaksrökaren kompenserar den minskning av nikotin som finns i själva produkten genom sitt sätt att röka. Den allra senaste forskningen tyder inte på att det finns någon avgörande skillnad mellan cigaretter med olika halt av de skadliga ämnena.

Anf. 101 NILS NORDH (s):

Fru talman! Med tanke på vad statsrådet nu säger är det kanske ännu viktigare att påtala tobaksindustrins ansvar för att minska de ämnen som medför skada när det gäller tobaksbruk. Den nya lagen är bra så till vida att det inte är tobaksindustrin själv som skall utreda om tobaksbruket är farligt eller inte, men jag menar att tobaksindustrin ändå har ett visst ansvar att minimera bruket. Bruket måste absolut minimeras, eftersom sanningen är den att det alltid tillkommer nya användare av tobak.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.10 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Svar på frågor

18 § Svar på fråga 1993/94:498 om kontakten mellan barn och föräldrar som inte är vårdnadshavare

Anf. 102 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Catarina Rönning har frågat mig om jag är beredd att föreslå åtgärder för att förbättra den för hela livet viktiga relationen barn-föräldrar i fall där barn förlorat kontakt med föräldrar som ej är vårdnadshavare.

Synen på barns situation när deras föräldrar separerar har ändrats väsentligt under den senaste 20-årsperioden. Det är framför allt på två punkter som ny kunskap har påverkat synsättet: dels är det viktigt för barnen att de inte dras in i föräldrarnas konflikter, dels är det angeläget att barnen får möjlighet att ha kontakt med båda föräldrarna. Lagstiftningen har successivt ändrats med dessa utgångspunkter. Gemensam vårdnad är som en följd av detta numera den normala formen för föräldraansvar efter en separation.

Det råder alltså inget tvivel om att samhället i normalfallen anser det viktigt att barnet har en bra relation till den frånvarande föräldern. Å andra sidan är det uppenbart att detta är ett mycket konfliktfyllt område, där det inte finns några lätta lösningar. Det finns fall där den frånvarande föräldern inte vill ha kontakt med barnet, och det finns också fall där den förälder som bor med barnet försvårar kontakterna med den andre föräldern.

Enligt min mening är olika former av tvångsåtgärder inte någon lösning på dessa problem. Att tvinga fram en varm och kärleksfull kontakt är knappast möjligt. Däremot tror jag att det är viktigt att ge föräldrarna hjälp att hantera sina konflikter, att se konflikternas orsaker och att inte använda barnet som redskap i dessa.

Från den 1 januari 1995 blir det en skyldighet för kommunerna att tillhandahålla familjerådgivning till de par som vill ha sådan. Det är ett viktigt inslag i samhällets stöd till föräldrar. Ett annat är de samarbetssamtal som syftar till att lösa de praktiska problemen i samband med separation. De är också ett bra tillfälle att förmedla budskapet att båda föräldrarna även då är viktiga för barnet. En utredning inom Justitiedepartementet ser för närvarande över samarbetssamtalen för att pröva vad som ytterligare kan göras för att ge föräldrarna ett bra stöd.

Socialtjänsten spelar alltså en viktig roll när det gäller att stödja föräldrarna och att påverka dem så att de är beredda att ta föräldraansvaret även efter en separation. Socialstyrelsen har utarbetat en utbildningsvideo, "Frånvarande pappor", för att sprida kunskap om hur viktig relationen mellan barnet och den frånvarande föräldern är. I denna diskuteras också på vilket sätt man kan motivera de män som ofrivilligt blivit fäder att utveckla sin fadersroll.

Socialstyrelsen stödjer också finansiellt försöks- och utvecklingsverksamhet inom ett antal kommuner i syfte att förbättra arbetet på detta område. Det har bl.a. visat sig att faderskapsutredningar kan vara en bra ingång till en

dialog med föräldrarna som syftar till att barnet och fadern inte skall förlora kontakten med varandra. Med stöd av statliga projektmedel har också en mansjour fått tillfälle att arbeta med dessa frågor. Jag vill framhålla att det är viktigt att fortsätta med detta slag av projekt- och utvecklingsverksamhet. Det är, tillsammans med familjerådgivningen och samarbetsamtalen, enligt min mening det bästa sättet för det allmänna att bidra till att förbättra relationen barn-föräldrar i sådana fall som Catarina Rönnung syftar på.

Jag vill slutligen nämna att det speciella hinder för umgänge som höga resekostnader utgör behandlas av den underhållsbidragskommitté (Dir. 1993:82) som för närvarande arbetar. Förslag från utredningen väntas till kommande årsskifte.

Anf. 103 CATARINA RÖNNUNG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för det utförliga och in-
kännande svaret. Jag är glad över att Bengt Westerberg ser allvarligt på den här problematiken.

Anledningen till att jag har ställt min fråga är att jag till debatt vill lyfta fram ett allvarligt samhällsproblem, som jag tycker har berörts alltför litet i den allmänna debatten.

Utgångspunkten i vårt samhälle borde vara alla barns rätt att umgås med båda sina föräldrar, även med den som inte är vårdnadshavare, och inte bara att umgås, utan också att knyta varaktiga känslomässiga kontakter. Det är viktigt för en människas personliga utveckling att känna till sitt ursprung och veta var hon har sina rötter.

Hittills har debatten fokuserats på vårdnadshavare som lägger hinder i vägen för umgängesrätten för den andra föräldern, men problem uppstår också då den förälder som inte är vårdnadshavare väljer att hålla sig osynlig och frånvarande och inte bryr sig om. I de flesta fall handlar det om fäder som sviker sin föräldraplikt. Att så sker kan ha många orsaker; olösta konflikter mellan föräldrarna går ut över barnens rätt till kontakt. Barnen själva har svårt att hävda vad som borde vara deras självklara rätt.

Sveriges Radio har krav på sig att informera sakligt och opartiskt. Programmet Radio Ellen redovisar att 81 000 barn saknar kontakt med den ena föräldern. Jag betraktar detta som en realistisk men hög siffra, och många enskilda tragedier döljer sig bakom den.

Samhället borde ta ett större ansvar och i första hand göra rejäla informations- och upplysningsinsatser för att hjälpa denna stora grupp barn. Familjerådgivning och samarbetsamtal är bra instrument, men man kanske inte når dem som bäst behöver insatserna. Jag vill alltså att departementet noga överväger vad som ytterligare kan göras.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 104 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Kenneth Lantz har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att de ekonomiska reglerna för föräldrar som lever åtskilda skall bli lika för båda föräldrarna.

Jag delar Kenneth Lantz uppfattning om hur viktigt det är att barn har rätt till båda sina föräldrar. Regelsystemen måste därför utformas så att denna rättighet kan fungera även i praktiken. Som Kenneth Lantz framhåller kan ekonomin ibland bli ett hinder för ett regelbundet umgänge mellan barn och en frånvarande förälder. I regelsystemet har också hänsyn tagits till detta.

Enligt gällande regler har således underhållsskyldiga föräldrar rätt att göra visst avdrag på underhållsbidraget när barnen bor hos dessa under en period om minst fem dygn.

Viss kritik har dock riktats mot dagens regler för umgängesavdrag. Den utredning (Dir. 1993:82) som arbetar med underhållsbidragsfrågor har därför fått i uppdrag att se över denna fråga. Utredningen prövar också frågan om resestöd i samband med umgänge. Utredningen skall presentera sina förslag kommande årsskifte.

Jag vill också påpeka att det inom systemet med bostadsbidrag finns regler som är avsedda att underlätta för underhållsskyldiga föräldrar att ha sina barn boende hos sig. Bostadsbidrag utgår till dessa som för barnfamiljer med undantag av grundbeloppet.

Anf. 105 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Jag vill framföra tack till socialministern för svaret. Min fråga är ungefär densamma som den som Catarina Rönnung ställde.

Det är självklart att trygga föräldrar också ger trygga barn. Jag har blivit påmind om detta faktum i samband med ett antal fall nere i Skåne, den region som jag bor och arbetar i.

Precis som ministern påpekar i sitt svar finns det förhållanden då den förälder, fadern eller modern, som inte har ansvaret för sitt barn tar hand om barnet över en helg. Föräldern kan då drabbas av extra stora kostnader. Det finns också tillfällen, t.ex. i samband med dagisbesök, då man inte får den information som man rätteligen borde vara berättigad till, eftersom man ändå har en del av ansvaret för barnet.

Jag skulle också vilja ställa en kompletterande fråga som går utöver de ekonomiska förhållanden som ministern redan har tagit upp. Jag undrar om den utredning som pågår för tillfället i sitt arbete också skulle kunna ta upp dessa föräldrars möjligheter att få information på dagis och sjukhus.

Anf. 106 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Först vill jag konstatera att det är alldeles självklart att umgänge över t.ex. en helg är förenat med kostnader, men det är ju inte heller så att den förälder som betalar underhållsbidrag med det betalar hela kostnaden för barnen, utan det är en del, ett bidrag till kostnaden som man bär.

Det är ganska självklart att man därutöver har en del kostnader just i samband med umgänget med barnen.

På samma sätt är det med bidragsförskottet, som berörs i frågan. Det är inte heller tänkt att täcka hela kostnaden för barnet, utan det är bara en del av kostnaden som det handlar om.

Vad gäller frågan om information på dagis, sjukhus och liknande är jag inte beredd att utan vidare tala om vad som kan göras på det området. Självfallet skall jag gå hem och överväga detta. Men eftersom den frågan inte alls har berörts i den fråga som ställts är jag inte förberedd och vågar därför i dag inte göra någon deklaration om vad som kan göras på det området.

Anf. 107 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Det är angeläget att man ser till dessa problem. Ofta är det fäder som drabbats av dessa problem som jag har haft kontakt med. De har inte möjlighet att nå och få den information som de såvitt jag förstår egentligen borde vara berättigade till.

Jag kan acceptera svaret. Men jag vill ändå betona värdet av att utredningen när den presenterar sitt förslag också tänker på att båda föräldrarna, och då i synnerhet den som har ansvaret, borde ha rätt att få information om det egna barnet.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1993/94:504 om det svenska biståndet vid en eventuell EU-anslutning

Anf. 108 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Kristina Svensson har frågat mig vilka delar av det svenska biståndet som kommer att påverkas av en eventuell EU-anslutning.

Biståndet genom EU skall vara ett komplement till övrigt svenskt bistånd. Som jag nämnde i biståndsdebatten den 22 april pågår inom Utrikesdepartementet ett analysarbete där vi jämför inriktningen på och effektiviteten i EU:s bistånd med det svenska biståndet. Denna analys kommer att ligga till grund för prioriteringarna i höstens budgetarbete. Det är därför för tidigt att i dag säga vilka delar av det nuvarande svenska biståndet som kommer att påverkas av en eventuell EU-anslutning.

Det är i dag inte heller möjligt att exakt säga hur stor del av den svenska biståndsbudgeten som kommer att kanaliseras genom EU. Biståndet genom EU finansieras på två olika sätt. Dels från EU:s reguljära budget, dels från den Europeiska utvecklingsfonden, EDF, som utgör den finansiella ramen för biståndssamarbetet under den s.k. Lomékonventionen. Genom att bidra till budgeten bidrar vi förstås också till biståndsverksamheten. Min bedömning är att det svenska bidraget till u-landsbiståndet över den reguljära budgeten kommer att motsvara minst 500 miljoner kronor per år. Men alla sådana beräkningar är förstås i dagsläget mycket preliminära.

När det gäller EDF så kommer förhandlingar om totalramen för femårsperioden 1995–1999, den s.k. EDF VIII, att påbörjas mot slutet av året. I

samband med detta sker också förhandlingar om enskilda medlemsländers bidrag till totalramen. EU-kommissionen räknar dock med att inbetalningar till EDF VIII kommer att påbörjas tidigast under 1996. Under 1995 blir det därför med all sannolikhet inte aktuellt med några svenska inbetalningar till EDF.

Storleken på de årliga inbetalningarna till EDF bestäms av takten i beslut och genomförande av olika insatser. Baserat på erfarenheter av utbetalningstakten hittills under Lomékonventionen bedömer jag att de svenska inbetalningarna under EDF VIII inleds under 1996 och successivt ökar för att stabiliseras på en nivå kring 500–600 miljoner kronor per år. Under dessa förutsättningar uppskattar jag att Sveriges bidrag till EU:s gemensamma bistånd kommer att bli drygt 1 miljard kronor per år.

Då Kristina Svensson, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmannen att Karl-Erik Svartberg i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 109 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! På Kristina Svenssons vägnar ber jag att få tacka för svaret, även om biståndsministern inte har kunnat ge svar på den konkreta frågan, nämligen: Vilka delar av det svenska biståndet kommer att påverkas av en eventuell EU-anslutning?

Vi har i svaret fått en god redovisning av hur våra bidrag till EU:s bistånd kommer att byggas upp dels genom den regionala budgeten, dels genom den s.k. Lomékonventionen och den utvecklingsfond som bygger på denna konvention.

Såvitt jag kan se har biståndsministern och Kristina Svensson gjort ungefär samma beräkning, dvs. 1 miljard kronor. I Kristina Svenssons fråga finns dock en reservation. Hon förutser att den svenska insatsen till EU:s bistånd kommer att öka efter infasningsperioden. Jag skulle därför vilja fråga: Gör inte biståndsministern och departementet samma bedömning?

Anf. 110 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag tror i och för sig att Kristina Svensson inte hade förväntat sig att jag skulle kunna svara på vilka delar av det svenska biståndet som kommer att påverkas. Det skall naturligtvis ske rejäla, breda resonemang om och runt omkring den frågan.

När det sedan gäller Karl-Erik Svartbergs fråga vill jag understryka att dessa siffror har varierat litet grand från år till år. Jag vill i detta sammanhang informera om att utbetalningarna i EU-biståndet motsvarar ca 12–14 % av medlemsstaternas samlade biståndsutbetalningar och att denna procentsiffra varierat mellan enskilda år. Jag vet inte om man vågar påstå att den kommer att vara konstant under kommande år just därför att Sverige eventuellt kommer in i bilden.

Ett genomsnittligt EU-land kanaliserar alltså 12–14 % av sin biståndsbudget genom kommissionen. Men bakom detta genomsnitt döljer sig stora variationer mellan enskilda länder. För länder med stora nationella biståndsbudgetar går en relativt sett mindre andel genom EU. För Danmarks del

innebär detta t.ex. att ca 7 % av den danska biståndsbudgeten går via EU. För Irland däremot svarar EU-biståndet för ca 40 % av landets biståndsbudget.

Det skall ärligt deklarerats att vi har räknat och försökt att analysera, men vi har kommit till litet olika uppfattningar. Detta är en förhandlingsfråga. Jag har sett att man i Finansdepartementet faktiskt har litet andra siffror. Jag tror att deras siffror beror på att man där har tagit med Östeuropa- och Baltikumbiståndet, men jag vet inte. Det har inte vi gjort i vår beräkning.

Anf. 111 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Kristina Svenssons beräkning på 1 miljard bygger just på Finansdepartementets beräkningar. Det är därifrån den uppgiften kommer. Det är utifrån denna hon sedan har gjort sina antaganden om att våra insatser måste öka. Jag förstår att detta är en förhandlingsfråga, och då bör vi naturligtvis avvakta förhandlingen.

Jag skulle vilja haka på med ytterligare en fråga. Biståndsministern hänvisar till den analys av inriktningen på och effektiviteten i EU:s bistånd jämfört med det svenska biståndet. Det är intressant. Jag fick bifall av riksdagen på en motion om en analys av NGO-biståndet, dvs. folkrörelsebiståndet. Ingår denna analys också i detta arbete?

Anf. 112 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Ja, den ingår i den analys som skall göras. Vi har redan varit i kontakt med de myndigheter i Bryssel som kanaliserar NGO-biståndet.

Jag vill i detta sammanhang ta tillfället i akt att säga att våra organisationer av NGO-typ och den verksamhet Sverige har i det avseendet fungerar mycket rationellt, obyråkratiskt och administrativt flexibelt. Jag går t.o.m. omkring och inbillar mig, herr talman, att vi skall kunna, som det heter på UD-språk, implementera en del av denna enkelhet administrativt och byråkratiskt i det NGO-bistånd som kanaliseras via Bryssel.

Anf. 113 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Jag tackar för den informationen. Chefen för EU:s NGO-bistånd var i Sverige för en dryg vecka sedan och informerade svenska folkrörelser om de möjligheter som finns, om Sverige nu blir medlem i EU. Det är ju folket som avgör den frågan i november.

Den tanke som biståndsministern har är intressant, dvs. att försöka att göra det så enkelt och okomplicerat som möjligt och utan byråkratisk apparat runt omkring.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1993/94:505 om biståndet till Sydafrika

Anf. 114 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Kristina Svensson har frågat mig vilka områden som kommer att prioriteras i det svenska biståndet till Sydafrika.

Låt mig inleda med att understryka vad Kristina Svensson anför i sin fråga. Den nyttillträdde demokratiska regeringen i Sydafrika kommer att brottas med svåra problem som skapats av det apartheidsystem som nu äntligen gått i graven. Vi i omvärlden, och då inte minst Sverige, som aktivt medverkat till att demokratin kunnat segra måste fortsätta ge ett generöst stöd så att demokratin också kan förankras. Detta är inte minst viktigt, eftersom en positiv utveckling i Sydafrika får positiva följdverkningar även i övriga södra Afrika.

Riksdagen har för budgetåret 1994/95 beslutat att anslå 220 miljoner kronor till demokratiinsatser i Sydafrika, inom anslagsposten demokrati, mänskliga rättigheter och humanitärt bistånd. Av innevarande budgetårs medel återstår nu ca 15 miljoner kronor, som ANC inte kunde, eller inte hann, utnyttja. Under mitt besök i Sydafrika diskuterades hur dessa medel nu bäst kan användas.

SIDA har just i dagarna lämnat ett förslag om hur biståndet för 1994/95 skall användas. Huvudinriktningen kommer därvidlag att vara att ge ett fortsatt stöd till demokratisk samhällsutveckling. Detta kan som tidigare ske genom fortsatta insatser av svenska enskilda organisationer.

Som anmälts i budgetpropositionen kommer under 1994 en särskild landstrategi för Sydafrika att utarbetas, i syfte att dra upp huvudlinjerna för ett framtida utvecklingssamarbete med Sydafrika. Av särskild vikt är här att stor hänsyn tas till landets utveckling och behov. Jag förutsätter härvidlag ett brett utvecklingssamarbete där många svenska intressenter involveras. Huvudmålet bör vara att bidra till en fördjupad demokratisering och att slå vakt om de mänskliga rättigheterna. Detta bistånd kan i betydande utsträckning utgå från framväxten av ett starkt civilt samhälle som svenskt bistånd, bl.a. genom de enskilda organisationerna, varit med och byggt upp.

Ett svenskt bistånd bör också medverka till ekonomisk och social utjämning. Inom undervisningssektorn föreligger stora behov och betydande förväntningar, vilket bör föranleda svenskt stöd.

Ytterligare en förutsättning för att demokratin skall förankras och reformverksamheten möjliggöras är en väl fungerande marknadsekonomi och ekonomisk tillväxt. Inte minst är möjligheterna att ge ökad sysselsättning centrala för Sydafrikas framtida utveckling. Genom insatser från bl.a. SWEDE-CORP och BITS, liksom näringslivet, hoppas jag Sverige även härvidlag kan ge ett positivt bidrag.

Då Kristina Svensson, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmannen att Karl-Erik Svartberg i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 115 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Även för detta svar ber jag att få tacka å Kristina Svenssons vägnar.

Det är ett positivt och bra svar. Jag vill bara lägga till att jag tror att det som sker i Sydafrika är viktigt inte bara för södra Afrika utan för hela kontinenten. Därför är det som sker där oerhört betydelsefullt. Under de svåra åren spelade Sverige en framträdande roll när det gällde kampen mot apart-

heid. Jag kan även nämna folkrörelseinsatser som har gjorts. Ett exempel är svensk folkriksdag mot apartheid för åtta år sedan. Svenska folkrörelser har också spelat en roll i själva finalen i bekämpandet av apartheid genom fredsövervakning i Sydafrika. 17 svenska folkrörelser deltog i den uppgiften.

Det är viktigt att vi inte sviker nu. Nelson Mandela har upprepade gånger sagt att om inte valet följs av en ekonomisk, social och kulturell utveckling hänger demokratin i en mycket skör tråd. Därför är det viktigt att vi fortsätter att ge vårt stöd.

Jag tar fasta på att aktiva fortsatta insatser kommer att göras genom svenska enskilda organisationer. Det gäller framför allt satsningen på fördjupad demokratisering och vaktsläendet om de mänskliga rättigheterna. Det måste också ske en ekonomisk och social utjämning.

Enligt beräkningar behövs en årlig tillväxt på 9 % för att kompensera arbetskraftstillväxten på 2,8 %. Det krävs en enorm insats bara för att bekämpa arbetslösheten.

Anf. 116 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Karl-Erik Svartberg och jag är rörande överens om att det inte räcker med att Sydafrika har haft ett val. Vi gläds ofantligt över valet. Men nu handlar det om att hjälpa till med återuppbyggnaden, och där skall Sverige vara med.

Jag vill gärna säga att tidigare regeringar har insett betydelsen av att stötta de krafter – ANC, kyrkor och enskilda organisationer – som tog upp kampen mot det vederstyggliga apartheidsystemet. I dag kan vi glädja oss åt att de nya ledande sydafrikanska politikerna faktiskt uttalar att de fick ett val tack vare svenska insatser under många år. Det är mig och oss fjärran, herr talman, att inte vara med i fortsättningen. Jag är helt överens med Karl-Erik Svartberg när han säger att det kommer att vara ringar på vattnet. Jag nämnde södra Afrika. Låt oss hoppas att ringarna går ännu längre upp – ända till Sahara.

Anf. 117 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Olof Palme, som spelade en stor roll i kampen mot apartheid, brukade ibland formulera sig så här: Också om man genomför en revolution så har man att ta tag i problemen dagen efter revolutionen.

Här blev det som tur var en fredlig revolution. Det blev en fredlig upplösning på det förhatliga systemet. Därför är det viktigt att vi nu gemensamt försöker att gå i spetsen. Jag tror att det internationella samfundet behöver "pushar" även när det gäller utvecklingen i Sydafrika. Därför utgår jag ifrån att biståndsministern gör de insatser om behövs för att dra med det internationella samfundet.

Anf. 118 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag vill gärna säga att det är en självklarhet att andra länder måste hjälpa till. Det är en nödvändighet. Man kan gott säga att behoven är enorma. Vi vet också att den ekonomiska tillväxten – på 9 % som Karl-Erik Svartberg nämnde – inte infinner sig av sig själv. Det är vår uppgift att se till att världssamfundet är med nu. Världssamfundet kan inte bara jubla över

det val som har ägt rum utan det måste ta det konkreta praktiska ansvaret för att bygga upp landet.

När jag hade tillfälle att vara i Sydafrika under valdagarna och hade ett sammanträffande med Nelson Mandela underströks med all kraft att det nu är fråga om ett försonings- och uppbyggnadsarbete som vi vill vara med om och som står i överensstämmelse med vad den nya regeringen önskar och förväntar sig.

Anf. 119 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Jag tackar för att bistandsministern har den här positiva inställningen.

Frågestunder är egentligen inte lämpade för att ta upp faktaredovisningar. Jag vill dock ta ett par exempel på de enorma problem som den nya regeringen under president Nelson Mandela står inför. En stor del av den svarta befolkningen lever utanför samhället. Analfabetismen beräknas vara 40 %. Arbetslösheten är hög. Nästan hälften av den svarta befolkningen saknar formellt arbete. Undan för undan kan vi bygga på med motsvarande uppgifter.

Samtidigt pågår en demokratiseringsprocess, som fortsätter även efter valet. Jag tänker på kommunalvalen som skall äga rum senare i höst. Svenska folkrörelser är då åter beredda att göra en insats under projektnamnet Fredsövervakning i Sydafrika.

Anf. 120 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Karl-Erik Svartberg och jag är helt överens om att det fortsättningsvis behövs insatser. Jag har naturligtvis inga andra uppgifter än de som Karl-Erik Svartberg nämnde när det gäller analfabetismen och att den svarta befolkningen lever utanför samhället.

Herr talman! Jag skulle möjligtvis vilja lägga till att det behövs mycket intensiva insatser för att ta itu med våldsmentaliteten; jag tror att vi är överens om det också. Jag hoppas att de enskilda organisationerna – och kyrkorna, som Nelson Mandela starkt räknar med – kommer att ta som sin uppgift att verka för försoning och förståelse och på så sätt tränga undan det våld som under många år har använts för att lösa varje omfattande konflikt.

Anf. 121 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Detta har de 17 svenska folkrörelser som är engagerade i fredsövervakningen i Sydafrika sett som sin stora uppgift. I samarbete med den ekumeniska rörelsen i Sydafrika och med de oberoende valövervakarna, NIM, försöker de att förhindra och begränsa våldet och stimulera till en demokratisk process. Demokrati är nämligen inte bara att gå och rösta. Demokrati är att lära sig att leva tillsammans.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 122 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Kenneth Lantz har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta så att ökade satsningar görs på högre utbildning och forskning med u-landsinriktad livsmedelsvetenskap samt har föreslagit att medel satsas på uppbyggnad av en internationell institution med detta syfte.

Styrelsen för u-landsforskning, SAREC, är ansvarig myndighet för beredning och beslut i ärenden om stöd till u-landsforskning.

Genom SAREC finansieras stöd till forskningsamarbete med u-länder, forskningsamarbete mellan u-länder, internationella forskningsprogram och särskilda forskningsprogram eller forskningsprojekt med inriktning på u-länder och u-landsrelaterade problem. Ca 10 % av anslagna medel, dvs. runt 40 miljoner kronor, disponeras för stöd till u-landsrelaterad forskning i Sverige.

SAREC:s stöd till den u-landsrelaterade forskningen i Sverige syftar till att förstärka den svenska forskningskapaciteten inom u-landsrelevanta områden. Detta sker framför allt genom att svenska universitetsinstitutioner deltar i SAREC:s bilaterala program och samarbetar med olika institutioner i u-länderna för att finna lösningar på utvecklingsproblem inom olika samhällssektorer. Totalt deltar ca 120 svenska institutioner i sådana samarbetsprogram.

SAREC har även ett särskilt program för stöd till svensk u-landsinriktad forskning. Bidrag lämnas bl.a. till förstärkning av forskningsmiljöer vid universiteten och till vissa forskartjänster.

SAREC lämnar vidare stöd till internationell jordbruksforskning, vilket sker genom den s.k. CGIAR-gruppen, Consultative Group on International Agricultural Research, som bildades 1971 på initiativ av FAO, Världsbanken och UNDP.

CGIAR:s forskningsmandat fokuserades ursprungligen på att verka för en bärkraftig ökning av livsmedelsproduktionen, food self sufficiency, vilket sedermera har förskjutits mot att säkra livsmedelstillgången, food self reliance, i u-länderna. Grundmålet är att u-länderna själva successivt skall kunna svara för den forskning som nu bedrivs internationellt.

De resultat som uppnås inom CGIAR:s forskningsverksamhet är i första hand en samordning av internationell forskning inom naturresurshushållningen. Detta område avser bl.a. förbättrat växt- och djurmaterial, förbättrade odlingsmetoder samt utbildning av forskare i u-länder.

Sedan 1962 har mer än 20 000 jordbruksforskare och tekniker från u-länder utbildats vid CGIAR-institut.

Syftet med det svenska stödet till institutioner inom CGIAR är att befrämja sådan internationell jordbruksforskning som producerar vetenskapliga resultat av betydelse för u-länderna. Därigenom ges också möjligheter att följa den internationella forskningsfronten på naturresursområdet, vilket likaledes är av direkt relevans för utvecklingen i u-länderna.

Svenska bidrag till utvalda CGIAR-institut har utgått under perioden 1973–1993 med totalt närmare 500 miljoner kronor. Bidragen utgörs av bas-

stöd till olika institut och avsätts således inte för speciella insatser av projekt-karaktär.

Ett fortsatt långsiktigt svenskt stöd till CGIAR är motiverat.

Fortsatta insatser för att förstärka forskningen i Sverige har strategisk betydelse för Sveriges möjligheter att delta i det internationella utvecklings-samarbetet, inte minst med inriktning på u-ländernas problem.

Huvudansvaret för att utveckla denna forskning vilar givetvis på universi-teten och grundforskningsråden. SAREC bidrar till detta såsom biståndsor-gan och forskningsråd för u-landsinriktad forskning.

Forskningens och kunskapsutvecklingens stora betydelse som bidragande faktor i arbetet med att stödja de framväxande demokratierna i u-länderna kan inte nog understrykas, liksom vikten av att kunskapsgenereringen orga-niseras i former så att de internationella aspekterna och sambanden ges stort utrymme.

Anf. 123 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Låt mig framföra ett tack för ett fylligt svar av biståndsminis-ter Svensson.

Jag har, i synnerhet på Lunds universitet, fått kunskap om en modell som innebär att forskare och studenter som är intresserade av att lära sig ytterli-gare och av att fördjupa sina kunskaper här i Sverige förflyttas hit.

Det finns underlag för att bygga upp en institution tillsammans med ett antal företag i Skåne. Man skulle få litet stöd från de statliga medlen till bi-ståndsverksamhet men företagen själva skulle också kunna ställa upp, så att intresset växer hos de anställda.

Statsrådet Svensson har redan vidrört ett par olika punkter. Jag delar helt och hållet grundmålet, som är nämnt här i svaret. Vad finns det för möjlighe-ter att eventuellt använda en del av medlen till en sådan här institution? Fors-kare från u-länderna skulle då komma till Skåne i Sverige, och de företag som har en dylik verksamhet skulle kunna lära dem och ge dem stimulans till ytterligare forskning om deras hemländers förutsättningar.

Anf. 124 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Det är mycket angeläget och klokt att ta hit forskare. Det är också vad som sker. Detta utbyte bör vara så frekvent och omfattande som möjligt. I mitt svar underströk jag att just den här typen av forskning betyder ofantligt mycket för u-länderna. Jag är glad över att Kenneth Lantz tyckte att det var positivt.

Vi vet att Sverige har omfattande kunskaper om livsmedelsbranschen. Inte minst finns denna kunskap inom Skånes gränser – förstås. Därför är det naturligt att Lunds universitet satsar på att utveckla kompetensen inom livs-medelsforskning för utvecklingsprojekt.

Lunds universitet deltar för närvarande i fem av SAREC:s finansierade samarbetsprogram. Om jag hinner, herr talman, skulle jag gärna vilja nämna dem.

Institutet för livsmedelsteknologi har en industriell produktion av kassa-vamjöl, cassava root processing, i Moçambique. Professor Kåre Larsson är koordinator.

Institutet för teknisk mikrobiologi sysslar med ogi-teknologi i samarbete med universitetet i Ibadan i Nigeria. Ogi är en mjölksyrefermenterad produkt som framställs av majs och hirs. Ogi ges till nyfödda men konsumeras även av runt 80 % av den vuxna befolkningen, åtminstone till frukost. Göran Molin är koordinator.

Institutet för industriell näringslära och livsmedelskemi har produktion och beredning av livsmedel i utvecklingsländer – i Guatemala, Ecuador och Sri Lanka. Man har program i Nigeria i samarbete med universitetet i Ibadan. Docent Baboo M. Nair är koordinator.

Institutet för livsmedelsteknik har produktionsteknik för framställning av säker och näringsrik dryck från jordnötter i samarbete med universitetet i Khartoum i Sudan osv.

Anf. 125 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Jag är imponerad, och jag är helt överens med ministern i dessa frågor. Jag har en förhoppning om att institutionen och företagen skall få till stånd ett dylikt projekt nere i Skånes västra del – i regionen runt Lund.

Vi får arbeta vidare och återkomma med en formell ansökan. Jag framför härmed mitt tack till ministern.

Anf. 126 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag vill säga såsom avslutning att jag faktiskt tycker – det kan vara en självbekännelse som faller tillbaka på mig själv – att vi är litet för dåliga på att tala om vad vi gör just i dessa relationer via våra svenska universitet. Jag tror att det inte är särskilt väl bekantgjort vad vi mäktar med i forskningshänseende via Lunds universitet, via Uppsala universitet etc. Kanske kan detta meningsutbyte mellan Kenneth Lantz och mig bidra till att folk i allmänhet mer får upp ögonen för att detta är ett mycket viktigt och även omhuldat område.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1993/94:510 om kvinnors situation i Indien

Anf. 127 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Margareta Viklund har frågat mig på vilket sätt Sverige för upp frågan om flickors och kvinnors situation i Indien i utrikes- och biståndspolitiska sammanhang.

Det här är en fråga som har återkommit vid ett flertal tillfällen och som måste väcka och engagera oss ytterligare. Det har således blivit alltmer känt att flickfoster selektivt aborteras och att nyfödda flickor utsätts för en behandling så att de dör. Det finns också rapporter som visar att flickor har sämre tillgång till mat, utbildning samt hälso- och sjukvård. Detta sker i flera länder och således inte enbart i Indien.

Min grundsyn är att respekten för de fundamentala mänskliga rättigheterna är okränkbar oavsett kön. Som jag har tagit upp i årets budgetproposition är det svenska utvecklingsbiståndet bl.a. inriktat på att undanröja alla

former av diskriminering av kvinnor. Särskilda insatser görs bl.a. till stöd för enskilda kvinnoorganisationer i länder som mottar svenskt bistånd.

Det är dock viktigt att inse att respekt för mänskliga rättigheter i första hand är en fråga om politisk vilja från regeringars sida. Det är således ett problem som inte kan lösas med enbart ökade ekonomiska resurser. Biståndet utgör bara ett komplement till regeringars egna åtgärder. Av det skälet är det än mer betydelsefullt att vi, parallellt med andra insatser, arbetar med vad jag skulle vilja kalla medvetandegörande, dvs. att vi stärker kvinnan i hennes egen kapacitet för att ge henne en starkare ställning i samhället.

Dessa frågor integreras i alla våra utvecklingsinsatser såväl multilateralt som bilateralt. Genom vårt bidrag till FN:s barnfond Unicef driver vi frågan om särskilda insatser för flickor, framför allt när det gäller utbildning. Sedan några år tillbaka tillämpas könsuppdelad statistik för att se till att flickorna i lika hög grad som pojkarna kommer i åtnjutande av hälso- och sjukvård genom Unicef. En liknande insats stöds även genom FN:s kvinnofond Unifem. Det svenska bilaterala utvecklingssamarbetet med Indien är också i hög grad inriktat på att förbättra de indiska kvinnornas situation genom att förbättra hälsovården, satsa på undervisning inkl. yrkesutbildning för kvinnor etc. Vårt tänkande på detta område har också på flera sätt framförts i våra kontakter med företrädare för Indiens regering.

Inför FN:s 50-årsjubileum arbetar bl.a. Sverige för att så många länder som möjligt ansluter sig till FN:s konvention om barnets rättigheter. Därmed förbinder sig regeringar bl.a. att alla barn, oavsett kön, skall tillförsäkras alla rättigheter som anges i konventionen. Indien skrev under barnkonventionen den 11 december 1992.

Jag tror att vi genom de regelbundna kontakter som vi har med Indien – inte minst tack vare de många enskilda organisationerna – bidrar till att mildra de brott som där begås mot kvinnor och flickor.

Anf. 128 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Jag tycker att det var ett bra svar på en fråga som är en mycket viktig och angelägen fråga om mänskliga rättigheter. Den behöver tas upp om och om igen.

Från Mellanöstern till norra Indien går ett stråk som utmärker sig genom att det råder en stark övervikt av gossebarn. Fler pojkar än flickor överlever sina första levnadsår. Detta mönster verkar så stabilt att det inte kan bero på tillfälligheter. Det är ett mönster som skiljer sig från världen i övrigt, där flickorna har en större överlevnadsprocent än pojkarna. Den kvinnliga delen av Indiens befolkning har sedan 1901 ständigt minskat i förhållande till den manliga.

Indien uppfattas såsom världens största demokratiskt styrda stat. Genom lagstiftning har sådant förbudits som man kan tro är orsak till att flickor är oönskade. Således har t.ex. seden med hemgift när det ingås avtal om äktenskap förbudits. Också mot kastsystemet har man lagstiftat. Politisk vilja finns tydligen, men den tycks inte räcka fullt ut, utan mer måste till, vilket biståndsministern också antydde. I och med framgångarna med fosterdiagnostik, som används i stor skala i Indien av alla samhällsklasser, är flicke-

barnens situation än mer hotad än tidigare. De hotas till livet redan innan de är födda.

Jag vill ställa en fråga till biståndsministern. När personer i olika statliga befattningar, statsråd och andra, besöker Indien vid olika tillfällen, tar man då vid dessa besök upp flickornas situation och de mänskliga rättigheterna över huvud taget?

Anf. 129 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Det är min plikt såsom MR-minister att göra så. Det är också vad jag har gjort. Jag har besökt Indien en gång, och jag kan försäkra Margareta Viklund att jag tog upp detta ämne titt som tätt. Det har jag gjort vid besök i Kina och vid besök i Bangladesh. Det är en självklarhet. Det råder ingen som helst tvekan om att biståndet måste lyfta fram kvinnornas, flickornas och även barnens situation. Det är möjligt att vi har gjort för litet.

Personligen har jag ändå lärt mig så pass mycket under dessa år såsom biståndsminister att om det är något som skall strykas under och uttalas med enfaset är det att man måste börja inse att gamla traditioner, som har inneburit att flickor inte värderas lika högt som pojkar och att kvinnor förtrycks och hålls nere, inte längre kan accepteras. De står inte heller i överensstämmelse med de konventioner som dessa länder i regel har undertecknat. Vi får inte förtrötta. Det tar sin tid, och vi har en väldigt lång väg att gå fortsättningsvis. Men det vore mig fjärran att inte med den kraft som jag nu kan åstadkomma – den är naturligtvis inte särskilt stor; det kan jag med en gång tillstå – hävda att varje individ oberoende av ras, kön, ålder och intellekt har ett och samma värde.

Anf. 130 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Det låter bra och betryggande, och jag är glad att höra det. Men jag hade väl inte heller väntat mig något annat svar.

Många olika aktiviteter skulle kunna utvecklas för att lyfta fram flickebarnens situation, bl.a. den befolkningskonferens som kommer att äga rum i Kairo i september. Finns det några planer på att där ta upp denna fråga? Det vill jag ha bekräftat eller dementerat.

Anf. 131 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Låt mig snabbt få berätta litet från mitt besök i Indien. Vi åkte på grusvägar, där vi såg unga, veka indiskor bära tung makadam i korgar. I små enkla skynken mellan buskarna hängde deras små bebisar, som de fick gå och amma. Sedan fanns det vägs skyltar, på vilka det stod: Men at work. På kvällen vid middagen, då ministrarna satt samlade, kunde jag inte låta bli att i mitt anförande tala om att de måste ändra sina vägs skyltar. Det skall inte stå: Men at work. Jag såg inte en man i arbete med makadamen. Det måste stå: Women at work. Då började man tala om sina traditioner. Jag sade att det inte kan accepteras att man skyller på traditioner.

Vi kommer självklart att ta upp denna fråga i Kairo. Den togs upp i samband med MR-konferensen för ett år sedan i Wien. Den skall tas upp när helst MR-frågor är på tapeten eller då befolkningsfrågor är under behandling.

Herr talman! Också detta låter bra. Jag tror att man i de länder där detta stora brott mot de mänskliga rättigheterna förekommer inte alltid ser vad som sker. Den synen behöver ändras, så att man ser problemen. Det råder en egendomlig blandning av bristande respekt för kvinnor och en tro på att kvinnor besitter ett slags gudomlighet, som gör att man inte behöver bry sig om hur kvinnor har det, eftersom de tål vad som helst. Detta kan inte vara rätt och riktigt, för så är det ju inte. Vi kvinnor behöver komma upp på samma plan i hela världen.

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1993/94:494 om järnvägssträckan mellan Västervik och Växjö

Anf. 133 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Krister Örnfrjäder har frågat mig om jag är beredd att göra vad jag kan för att rädda smalspårsjärnvägen Västervik-Växjö samt anmärkt att jag den 28 april ännu inte hade svarat på ett brev av den 13 mars 1994 från Föreningen Västervikståget 2000.

Riksdagen har på förslag av regeringen beviljat ett engångsbidrag på 3,7 miljoner kronor för smalspårsnets fortlevnad. Som förutsättning för utbetalning av bidraget angavs att det skall finnas möjlighet till en långsiktig överlevnad för verksamheten på smalspåret.

Regeringen har provat förutsättningarna för verksamheten. Berörda intressenter har numera gått samman och presenterat en överenskommelse om formerna för den fortsatta driften m.m. Regeringen fattade mot denna bakgrund beslut om utbetalning av bidraget till smalspåret den 21 april 1994.

Anledningen till att mitt svar till föreningen har dröjt något är att bidragsfrågan under den aktuella tiden befann sig i slutskedet av beredningsprocessen.

Anf. 134 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Herr talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret. Jag tycker inledningsvis att det är tråkigt att det har varit problem med smalspårsverksamheten och att man kanske inte tillräckligt mycket har kunnat enas om hur verksamheten skall bedrivas. Däremot är jag naturligtvis glad att de pengar som sedan lång tid tillbaka har varit avsatta för smalspårsverksamheten nu kan utbetalas.

Tyvärr har det under tiden uppstått en situation där en konkursförvaltare vill sälja ut järnvägen i delar eller i dess helhet. Den utvecklingen måste stoppas om den här unika järnvägen skall kunna finnas kvar.

Jag vill utveckla min fråga med att säga så här: Jag hoppas att kommunikationsministern själv ytterligare kan engagera sig i eller på annat sätt se till att smalspårsjärnvägen mellan Västervik och Växjö kan fortsätta att leva. Det som omedelbart behöver göras är att förhindra att järnvägen delas upp/rivs upp och säljs i mindre delar.

Anf. 135 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag håller med Krister Örnfjäder om att det är tråkigt att det här har tagit lång tid. Redan i den första budgetpropositionen som innehöll den här regeringens förslag till ekonomisk politik hade vi nämligen i Kommunikationsdepartementets bilaga ett förslag till stöd på 3,7 miljoner kronor till smalspåret. Det var alltså budgetpropositionen 1992.

Regeringen beslutade redan den 18 juni 1992 att de här medlen skulle disponeras av Länsstyrelsen i Kronobergs län för utbetalning till smalspåret och att det skulle ankomma på länsstyrelsen att besluta om villkoren för utbetalningen. Nu visade det sig att länsstyrelsen i september 1992 beslutade att inte verkställa utbetalningen, eftersom möjligheterna till en långsiktig överlevnad inte ansågs föreligga.

Det som sedan hände var att föreningen så småningom gick i konkurs. Någon uppgörelse träffades aldrig. Detta hände i december 1992.

Nu har de då stridande parterna enats. Det finns beslut på att pengarna skall utbetalas. Regeringen har prövat och anser att det finns förutsättningar för en långsiktig överlevnad.

Det finns en konkursförvaltare som är inblandad i detta. Det är alldeles riktigt. Den processen ligger helt utanför regeringens möjligheter att påverka. Föreningen har nu fått det statliga stödet, men man har också under tiden samlat in en hel del pengar från andra intressenter, så förutsättningarna att det här skall kunna lösas på ett lyckligt sätt tycker jag är mycket goda.

Anf. 136 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Herr talman! Jag är som sagt var tacksam för att vi har kommit så här långt, och jag är medveten om vad som har hänt sedan 1992. Vi får väl betrakta det som nu har skett som en tillräckligt tydlig signal till dem som sysslar med detta ärende om att – även om regeringen kan göra något ytterligare – det finns intresse även från regeringens sida av att smalspårsverksamheten skall kunna leva.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1993/94:503 om SJ:s prissättning på oljetransporter

Anf. 137 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Kenneth Attefors har frågat mig om jag ämnar vidta några åtgärder för att förhindra eventuell osund priskonkurrens från SJ gentemot sjöfarten avseende oljetransporter från Vänerhamnar till Göteborg.

Frågor om underprissättning m.m. handläggs av Konkursverket i enlighet med konkurrenslagen (SFS 1993:20).

Kenneth Attefors anger i sin fråga att SJ erhåller skattemedel via Banverket. I enlighet med 1988 års trafikpolitiska beslut bedriver SJ trafik på företagsekonomiska grunder, och SJ erhåller inte några skattemedel från Banverket.

Jag kan mot denna bakgrund inte vidta några åtgärder med anledning av Kenneth Attefors fråga.

Prot. 1993/94:105
17 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 138 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Herr talman! Tack för svaret. Jag har bara fått ett kortare svar tidigare. Det var från Bengt Westerberg. Men jag får väl utveckla frågan litet grand.

Det är naturligtvis konkurrenslagen som skall gälla om det kommer fram att SJ dumpar sina priser. Men SJ ligger ju litet grand under ministerns vingar. Faktum är att Banverket får 3–4 miljarder per år för att underhålla järnvägssystemet, medan SJ bara betalar in 800 miljoner kronor. Det var det jag menade med att SJ inte tar ut det rätta priset om man skall betala för hela infrastrukturen.

Det som föranledde frågan var en artikel i Dagens Industri, vilket är en alldeles utmärkt tidning. Jag har använt den förut vid frågeställningar. Flera redare är nämligen oroliga över framtiden för sin Vänertrafik. Kan de inte få lönsamhet i sin Vänertrafik finns det heller inte pengar att investera i några nya fartyg den dag – jag tror att det är någon gång 1996 – man måste ta sådana fartyg i bruk som har dubbelbotten. Kan de inte ha en riktig pris-sättning på sina varor för att SJ försöker, som redarna säger, dumpa sina priser, kan vi inte få den Vänertrafik som vi gemensamt i denna kammare har drivit fram att vi skall bevara.

Detta föranleder en följdfråga till ministern: Tror inte ministern att det kan ligga en fara i att redarna, om de inte får tillräckligt betalt för sina produkter, inte kan ha kapital för att förnya sitt tonnage den dag vi kräver att de skall ha bättre tonnage på Väneren?

Anf. 139 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Först till frågan om statliga subventioner. Man kan naturligtvis alltid hävda att verksamhet som fullt ut inte bär sina infrastrukturkostnader i någon mån har subvention. Detta gäller i så fall också för Trollhätte kanal, som tillsammans med Vänerens seglationsstyrelse har ett anslag i årets budget på ungefär 60 miljoner kronor. Man har en ungefär jämställd utgångspunkt när det gäller stödet till själva infrastrukturen.

Den andra frågan, som naturligtvis är intressant, är om det förekommer en underprissättning eller inte. Den frågan kan jag inte svara på. Den som anser att det förekommer underprissättning har alltid möjligheten att låta Konkurrensverket utreda en sådan fråga.

SJ hävdar att deras upplägg inte innebär någon underprissättning, utan att det snarare är förmånligare för kunden om man ser till samtliga logistikkostnader och inte bara till själva transportkostnaden. De kostnader som i deras upplägg reduceras för kunden är bl.a. kostnaden för lagerhantering, i och med att det är en mindre volym som kommer vid varje tillfälle och kunden slipper ligga med ett mycket stort lager och binda kapital i detta. Det handlar om lossning och lastning m.m. SJ har också ett systemtågsupplägg som man kallar för pipe-rail. Man menar att detta görs utan rangeringar och med ett minimum av terminalarbete. Därför kan man erbjuda det här mycket förmånliga priset.

Det handlar om ca 100 000 ton olja per år som man uppenbarligen ämnar

transportera. Jag kan bara nämna att totalt transporteras ungefär tio gånger så mycket olja. Under 1993 var det 1 021 miljoner ton olja som transporterades till och från Vänern.

Anf. 140 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Herr talman! Oljan är liksom grunden för Vänersjöfarten. Utan oljan kan man inte driva Vänersjöfart. Därför är det mycket viktigt att vi från kammarens sida och även från regeringens sida bevakar att det verkligen inte är så att SJ underprissätter.

En av de gamla redarna säger så här: Till Jönköping gick tidigare små tankbåtar. Men dem slog SJ ut med sina låga priser. När sedan båtarna var borta höjde SJ priset mycket kraftigt.

Det är den här tendensen som man får akta sig för.

Jag håller faktiskt med ministern om att hamnarna också får ta sitt ansvar. De tar ut 10–12 kr per ton i hamnavgift för fartyg, medan tanktågen och tankbilarna inte betalar någonting, trots att de står intill. Så egentligen borde hamnarna ta ut avgifter motsvarande hamnavgifterna även av tågen och tankbilarna. Vad tycker ministern om det?

Anf. 141 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Det är en fråga för de kommunala hamnbolagen att ta ställning till. Hamnfrågor handläggs ju inte av riksdag och regering, utan det är kommunala angelägenheter i Sverige.

Jag blir förvånad om Kenneth Attefors hyser uppfattningen att SJ som monopolist först slår ut konkurrenter och sedan höjer priserna, eftersom hans parti har agerat för att SJ skall få behålla detta monopol. Dess bättre biföll ju kammaren regeringens förslag att avreglera detta och skapa en öppen marknad också på järnvägsområdet.

Anf. 142 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Herr talman! Ja, det är riktigt. Jag låter mig nöja med svaret. Det är bra att vi i alla fall har fått upp ögonen för att vi måste bevaka så att det inte är som redarna säger. Jag hoppas att det inte är så. Alla får vi nog ta vårt ansvar när det gäller sjöfarten på Vänern, och den inkluderar hamnarna. Hamnarna måste se till att de har rätt prissättning, annars slår man automatiskt ut fartygstransporter.

Anf. 143 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag vill slutligen hålla med Kenneth Attefors om just detta. En strukturrationalisering av Vänerhamnarna har mycket glädjande ägt rum. Jag menar också att Vänersjöfarten är en mycket viktig sak att slå vakt om.

Regeringen har gjort stora ansträngningar genom att nu också inränga Trollhätte kanalverk i Sjöfartsverket och skapa en mer ändamålsenlig avgiftsstruktur, som gör det lättare för sjöfarten att gå upp i Vänern. Jag tror också att denna strukturrationalisering av hamnverksamheten kommer att stärka Vänersjöfartens konkurrenskraft.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 144 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Eva Zetterberg har frågat mig vad regeringen avser att vidta för åtgärder för att korrigera den bild vissa statliga myndigheter ger av Dennispaketet.

Bakgrunden till frågan är att Banverket, Vägverket och Storstockholms lokaltrafik (SL) har skickat ut en broschyr till hushållen i Stockholmsregionen med en presentation av innehållet i Dennisöverenskommelsen. Eftersom Dennisöverenskommelsen anses vara en helhetslösning har myndigheter och andra som enligt överenskommelsen skall genomföra Dennispaketet funnit det angeläget att informera om alla delar i överenskommelsen.

Ansvar för den information som spritts genom det aktuella materialet om Dennispaketet har Vägverket, Banverket och SL. Regeringen styr aldrig sådan information.

Värt att notera är att presentationsmaterialet har underrubriken "från vision till verklighet". Det är en nulägesbeskrivning av Dennispaketet som presenteras. Någon exakt uppgift om paketets slutliga innehåll och utformning finns inte. Självklart frångår detta inte genomförarna deras ansvar att lämna så långt möjligt korrekt information om Dennispaketets genomförande.

Jag utgår ifrån att Vägverket, Banverket och SL även fortsättningsvis kommer att sprida relevant och korrekt information om Dennispaketets genomförande. Det är självklart att sådan information skall utgå från de beslut som regering och riksdag har tagit.

Då Eva Zetterberg, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmannen att Johan Lönnroth i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 145 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Jag får på Eva Zetterbergs vägnar tacka så mycket för svaret.

Det känns litet ovant att som göteborgare lägga mig i diskussionen om trafikproblemen i Stockholm, men eftersom vi har liknande problem i min hemstad känner jag ändå starkt också i denna fråga.

Till en början är jag enig med kommunikationsministern om att regeringen självfallet inte skall styra den information som olika myndigheter går ut med. Men vi har ju här i riksdagen fattat beslut om Dennispaketet och lämnat vissa garantier osv. Det innebär att både regering och riksdag har ett medansvar för att informationen om och verkställigheten av beslutet blir så bra som någonsin är möjligt, oavsett vad vi har haft för uppfattning i själva sakfrågan.

Kommunikationsministern sade att det var en nulägesbeskrivning. Jag förstår inte riktigt vad som menas med det. Det handlar ju ändå om ett antal vackra teckningar av hur det skall se ut i framtiden. I exemplet som nämns i frågan finns ritningar över hur Österleden skall komma att se ut och sägs att av Österleden kommer man bara att se en trafikplats vid frihamnen.

Det är alldeles uppenbart att detta är helt felaktigt. Det kommer att bli broar som självfallet kommer att vara synnerligen synliga.

Kommunikationsministern sade att han utgår från att Vägverket, Banverket och SL även fortsättningsvis kommer att sprida relevant och korrekt information. Men han måste ändå kunna erkänna att de inte har spritt korrekt information. Direkta felaktigheter förekommer i materialet.

Anf. 146 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Att detta är en nulägesbeskrivning beror på att planarbetet fortskrider. Ett antal av dessa projekt är inte slutdefinierade, och det är därför som uttrycket nulägesbeskrivning används i svaret.

Vi kan ta det konkreta exemplet Österleden, där det beror på hur man definierar den. Nu är inte Johan Lönnroth från regionen och har kanske inte följt med så exakt i debatten. Skall Nacka port ingå i Österleden? Det är en sådan fråga som man naturligtvis kan diskutera och som har haft litet olika utformning från tid till annan.

Min uppfattning är att de myndigheter som handlägger detta, Vägverket, Banverket och Storstockholms lokaltrafik, även fortsättningsvis har ansvaret för att informationen som skickas ut är relevant.

Den här broschyren har ju väckt debatt, och man får väl anse att det har varit positivt att debatten kring dessa saker har kommit i gång.

Anf. 147 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Det är klart att jag inte kan Stockholms geografi särdeles väl. Men nu på eftermiddagen har jag suttit och pratat med stockholmare med lång erfarenhet och fått mycket konkreta beskrivningar av alla de protester som har förekommit, inte minst från dem som bor i närheten av där leden skall gå fram.

Så mycket har jag ändå begripit som att det i Österledsprojektet ingår broar och broanknytningar som kommer att vara högst synliga för stora delar av Stockholms befolkning. Det betyder alltså att det förekommer rena felaktigheter i materialet.

Det är för övrigt inte bara vi i Vänsterpartiet som har påpekat detta. Även Naturskyddsföreningen och andra har påtalat de rena lögnerna som det faktiskt är fråga om.

Anf. 148 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Det kan naturligtvis diskuteras vad som ingår i Österleden eller Norra länken, om delarna är en del av Södra länken, osv. Det är en debatt som vi kan föra länge.

Jag tycker ändå att broschyren, som jag har framfört mig, är ett försök att presentera helheten i detta. Den opinion som bevakar projektet är mycket uttalad och formulerar sig väl. Johan Lönnroth och Eva Zetterberg är exempel på andra som följer debatten.

Debatten kommer att fortsätta, och det tycker jag är bra. Men jag måste ändå vidhålla att regeringen inte kan gå in och bli något slags redaktionskommitté för hur man utformar olika presentationsmaterial. Detta måste åvila respektive myndighet.

Anf. 149 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Mats Odell behöver inte bilda en redaktionskommitté, men jag förväntar mig att kommunikationsministern tar ett samtal med berörda statliga myndigheter för att se till att de i fortsättningen låter bli att sprida direkta felaktigheter i det här materialet.

Prot. 1993/94:105

17 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 150 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag anser inte att jag i dagsläget kan bedöma huruvida detta är en direkt felaktighet eller inte. De synpunkter som finns på detta kan man framföra till dessa myndigheter och föra en dialog med dem om nästa version av informationsmaterialet.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1993/94:Fi30 till finansutskottet

1993/94:Fi31 yrk. 1 – 41, 45 och 46 till finansutskottet

yrk. 42 – 44 till justitieutskottet

1993/94:Fi32 yrk. 1 – 14, 16 – 36 och 39 – 63 till finansutskottet

yrk. 15, 37 och 38 till arbetsmarknadsutskottet

1993/94:Fi33 – Fi53 till finansutskottet

1993/94:Fi54 yrk. 1 – 5 och 7 – 17 till finansutskottet

yrk. 6 till jordbruksutskottet

1993/94:Fi55 – Fi61 till finansutskottet

1993/94:Ju40 och Ju41 till justitieutskottet

1993/94:Jo73 till jordbruksutskottet

1993/94:A74 – A82 till arbetsmarknadsutskottet

1993/94:N41 till näringsutskottet

1993/94:K68 – K77 till konstitutionsutskottet

28 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 1993/94:KU44

Skatteutskottets betänkanden 1993/94:SkU32 och SkU41

Justitieutskottets betänkanden 1993/94:JuU22, JuU24, JuU25, JuU27 och

JuU28

Försvarsutskottets betänkande 1993/94:FöU11

Socialutskottets betänkanden 1993/94:SoU21, SoU25, SoU29 och SoU31

Kulturutskottets betänkande 1993/94:KrU34

Trafikutskottets betänkande 1993/94:TU31

Jordbruksutskottets betänkande 1993/94:JoU26

Näringsutskottets betänkanden 1993/94:NU18, NU21 och NU24

29 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Finansutskottets betänkanden
1993/94:FiU18 Frågor om offentlig upphandling
1993/94:FiU21 Ytterligare anslag inom Finansdepartementets område

Skatteutskottets betänkande
1993/94:SkU31 Rättssäkerhet vid beskattningen

Utrikesutskottets betänkanden
1993/94:UU22 Internationella miljöfrågor
1993/94:UU24 Lag om strategiska produkter m.m.
1993/94:UU26 Mänskliga rättigheter, m.m.
1993/94:UU29 Ytterligare anslag på tilläggsbudget till statsbudgeten för
budgetåret 1993/94, m.m.

Socialförsäkringsutskottets betänkande
1993/94:SfU17 Utvisning på grund av brott

Utbildningsutskottets betänkanden
1993/94:UbU10 Svenskundervisning för invandrare (sfi)
1993/94:UbU19 Ytterligare medel till Utbildningsdepartementet (tilläggs-
budget)

30 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 17 maj

1993/94:522 av *Håkan Strömberg* (s) till miljöministern om massfabriken i Olshammar:

År 1983 lämnade Munksjö AB, Aspa Bruk, in en ansökan om koncession för fortsatt drift vid massfabriken i Olshammar.

Med anledning av att det nu gått elva år sedan ansökan ingavs och den ännu ej är slutbehandlad vill jag fråga miljöminister Olof Johansson följande:

Om och när tänker miljöministern vidtaga åtgärder för att ärendet snarast kommer till ett avgörande?

Det är inte endast inom taxibranschen som en omfattande oseriös och olaglig verksamhet bedrivs. Enligt flera uppgifter råder samma förhållande också inom delar av åkerinäringen, främst inom schakt- och anläggningssektorn.

Genom att "svartåkare" i praktiken tillåts konkurrera med seriösa företagare har de sistnämnda stora svårigheter att hålla sig kvar på marknaden.

Det finns lagstiftning som reglerar dessa problem, men tyvärr tillämpas den inte. Om detta beror på resursbrist eller ointresse är inte klarlagt.

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att förhindra att oseriösa entreprenör- och åkeriföretag snedvrider marknaden inom bygg- och anläggningsbranschen?

31 § Kammaren åtskildes kl. 19.11.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. ajourneringen kl. 16.10 och av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Tisdagen den 17 maj

1 § Meddelande om uteblivet svar på interpellation	1
2 § Svar på fråga 1993/94:496 om reklamskatten på vissa namnuppgifter i telefonkatalogen	1
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Ulla Orring (fp)	
3 § Svar på fråga 1993/94:511 om åtgärder mot spekulativa placeringar	3
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
John Bouvin (nyd)	
Välkomsthälsning	5
Talmannen	
4 § Svar på fråga 1993/94:512 om skatteåterbetalning för ofärgad dieselolja	5
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Tage Pahlsson (c)	
5 § Svar på fråga 1993/94:521 om beskattningen av syntetiska optioner	8
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Anita Johansson (s)	
6 § Svar på fråga 1993/94:497 om barns asylskäl	10
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Eva Zetterberg (v)	
7 § Svar på frågorna 1993/94:516, 517 och 518 om bedömningen i asylärenden	13
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Lennart Rohdin (fp)	
8 § Svar på fråga 1993/94:515 om vapenembargot mot Bosnien . . .	16
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
Lennart Rohdin (fp)	
9 § Svar på fråga 1993/94:519 om beredningen av fråga om högre utbildning i Stokholmsregionen	20
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Kristina Persson (s)	
10 § Svar på fråga 1993/94:478 om Europaparlamentets åtgärder mot barnpornografi	23
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Margareta Israelsson (s)	

11 § Svar på fråga 1993/94:513 om begränsning av antalet privatägda skjutvapen	26	Prot. 1993/94:105 17 maj 1994
Justitieminister Gun Hellsvik (m)		
Tage Pålsson (c)		
12 § Svar på fråga 1993/94:493 om regionalpolitiskt stöd till Västervik Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	30	
Krister Örnfjäder (s)		
13 § Svar på fråga 1993/94:520 om gymnasieutbildningen för invandrarungdomar	31	
Statsrådet Beatrice Ask (m)		
Margitta Edgren (fp)		
14 § Svar på fråga 1993/94:484 om sjukgymnasters fria etableringsrätt	33	
Statsrådet Bo Könberg (fp)		
Göte Jonsson (m)		
15 § Svar på fråga 1993/94:485 om Föräldraföreningen Plötslig spädbarnsdöd	36	
Statsrådet Bo Könberg (fp)		
Chatrine Pålsson (kds)		
16 § Svar på fråga 1993/94:499 om efterlevandeskydd för barn som studerar utomlands	37	
Statsrådet Bo Könberg (fp)		
Lennart Rohdin (fp)		
17 § Svar på fråga 1993/94:507 om framtagning av mindre skadliga tobaksprodukter	39	
Statsrådet Bo Könberg (fp)		
Nils Nordh (s)		
Ajournering	40	
Återupptagna förhandlingar	41	
18 § Svar på fråga 1993/94:498 om kontakten mellan barn och föräldrar som inte är vårdnadshavare	41	
Socialminister Bengt Westerberg (fp)		
Catarina Rönnung (s)		
19 § Svar på fråga 1993/94:506 om omkostnader vid utövande av umgängesrätt	43	
Socialminister Bengt Westerberg (fp)		
Kenneth Lantz (kds)		
20 § Svar på fråga 1993/94:504 om det svenska biståndet vid en eventuell EU-anslutning	44	
Statsrådet Alf Svensson (kds)		
Karl-Erik Svartberg (s)		
21 § Svar på fråga 1993/94:505 om biståndet till Sydafrika	46	
Statsrådet Alf Svensson (kds)		
Karl-Erik Svartberg (s)		

22 §	Svar på fråga 1993/94:508 om U-landsinriktad högre utbildning m.m.	50
	Statsrådet Alf Svensson (kds)	
	Kenneth Lantz (kds)	
23 §	Svar på fråga 1993/94:510 om kvinnors situation i Indien	52
	Alf Svensson (kds)	
	Margareta Viklund (kds)	
24 §	Svar på fråga 1993/94:494 om järnvägssträckan mellan Västervik och Växjö	55
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Krister Örnfjäder (s)	
25 §	Svar på fråga 1993/94:503 om SJ:s prissättning på oljetransporter	56
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Kenneth Attefors (nyd)	
26 §	Svar på fråga 1993/94:514 om statliga myndigheters information om Dennispaketet	59
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Johan Lönnroth (v)	
27 §	Hänvisning av ärenden till utskott	61
28 §	Förnyad bordläggning	61
29 §	Bordläggning	62
30 §	Anmälan om frågor	
	1993/94:522 av Håkan Strömberg (s) om massafabriken i Ols-hammar	62
	1993/94:523 av Sten Andersson i Malmö (m) om svartjobb inom anläggningsbranschen	63

